

LIETUVOS MOKINIŲ NEFORMALIOJO ŠVIETIMO CENTRAS

**2016-2017 M. M. MOKINIŲ PROFESINIO ORIENTAVIMO (UGDYMO KARJERAI)
STEBĖSENOS ATASKAITA**

Vilnius, 2018

TURINYS

Įvadas	3
1. Sąvokos ir sutrumpinimai	4
2. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos organizavimas ir vykdymas	6
2.1. Stebėsenos teisinė bazė, tikslas, uždaviniai, objektas	6
2.2. Stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai	7
3. Pagrindiniai stebėsenos rezultatai ir jų analizė	9
3.1. Ugdymo karjerai konteksto rodikliai	10
3.2. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas	12
3.3. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija	18
3.4. Kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų	26
3.5. Mokinių karjeros kompetencijos – profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) rezultatas	39
3.6. Mokinių perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą	42
4. Išvados ir rekomendacijos	48
4.1. Išvados ir rekomendacijos stebėsenos modelio tobulinimui	48
4.2. Išvados ir rekomendacijos profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) kokybės tobulinimui	50
Naudota literatūra ir šaltiniai	54
Priedai	56
1 priedas. Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių sąrašas	
2 priedas. Šalies profesinio orientavimo stebėsenos rodiklių lentelė (pagal institucijos grupę)	
3 priedas. Šalies profesinio orientavimo stebėsenos rodiklių lentelė (pagal savivaldybes)	
4 priedas. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymo lentelė (pagal savivaldybes, kaita 2012/2013 – 2016/2017 mokslo metais)	

Ivadas

Kartą per metus Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras (toliau – Centras) renka duomenis apie einamųjų mokslo metų profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų mokiniams situaciją (internetinės apklausos būdu) ir praėjusių mokslo metų mokinių profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas, šių paslaugų gavėjus ir teikėjus (ugdymo karjerai stebėsenos informacinės sistemos (UKSIS) pagalba).

Centras, siekdamas surinkti informaciją, svarbią mokinių profesinio orientavimo kokybei gerinti, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-1090/A1-314 „Dėl Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo” ir projekte „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme” sukurtu mokinių ugdymo karjerai stebėsenos modeliu, 2016-2017 m. tęsė mokinių profesinio orientavimo stebėseną. Dėl profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių tvirtinimo, informacinės sistemos tobulinimo, duomenų teikėjų registravimo buvo bendradarbiaujama su Švietimo informacinių technologijų centru ir UAB “S2P”. Savivaldybių administracijų atstovams, bendrojo ugdymo mokykloms ir profesinio mokymo įstaigoms buvo teikiama informacija, susijusi su stebėsenos organizavimu ir duomenų teikimu.

Šioje ataskaitoje pateikiama informacija apie 2016-2017 mokslo metais buvusią ugdymo karjerai aplinką, profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymą, karjeros specialistų kvalifikaciją ir kompetenciją, mokinių karjeros kompetencijas ir sąlygas jas ugdyti(s), taip pat pateikiamos rekomendacijos ir siūlymai, kaip būtų galima pagerinti šalies ugdymo karjerai būklę ir patobulinti stebėsenos kokybę. Ataskaita skirta profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) politiką formuojančiai Švietimo ir mokslo ministerijai, profesinio orientavimo įgyvendinimą koordinuojančioms savivaldybių administracijoms, mokinių profesinį orientavimą (ugdymą karjerai) organizuojančioms ir vykdančioms bendrojo ugdymo mokykloms, profesinio mokymo įstaigoms ir visiems suinteresuotiesiems.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Ugdymo karjerai skyriui (el. paštu: uks@lmnsc.lt).

1. Sąvokos ir sutrumpinimai

1 lentelėje pateikiamos pagrindinės Ugdymo karjerai stebėsenos informacinėje sistemoje (UKSIS) ir šioje ataskaitoje vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai.

1 lentelė. Sąvokos ir sutrumpinimai

Sąvokos ir sutrumpinimai	Paaškinimai
Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai	Mokiniai, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį (5–8 klasės); mokiniai, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį (9–10 klasės (gimnazijos I-II klasės)); mokiniai, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą (11–12 klasės (gimnazijos III-IV klasės)).
Eurostatas	ES statistikos tarnyba. Nuoroda internete: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/
Karjeros kompetencijos	Žinios, gebėjimai ir nuostatos apie save, mokymosi, saviraiškos ir darbo galimybes, karjeros sprendimų priėmimą, karjeros planavimą, derinimą su kitomis gyvenimo sritimis ir realizavimą (2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 “Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo”).
Karjeros specialistai	Karjeros specialistas – asmuo, teikiantis profesinio informavimo ir konsultavimo, ugdymo karjerai paslaugas. ¹ Karjeros specialistai teikia ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo ir kitose švietimo įstaigose, aukštosiose mokyklose, profesinio orientavimo centruose ir kitose institucijose, palaiko ryšius su darbdaviais, konsultuoja profesinio mokymo įstaigų mokinius ir aukštųjų mokyklų studentus dėl

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2016 m. balandžio 7 d. Nr. XII-2290, (TAR, 2016-04-18, Nr. 9857).

	darbo galimybių pagal įgyjamą kvalifikaciją, dalyvauja vykdant baigusių profesinio mokymo ir studijų programas asmenų karjeros stebėseną. ²
Profesinio mokymo įstaigų mokiniai	Mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą.
Profesinis orientavimas	“...vykdomas teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas”. Jo tikslas – “padėti asmenims sąmoningai rinktis jiems tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų, aktyviai kurti savo karjerą” (Remiantis 2012 m. Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašu). <i>Stebėsenoje sąvoka „ugdymas karjerai“ buvo naudojama kaip sąvokos „profesinis orientavimas“ sinonimas.</i>
Profesinio orientavimo darbo patirtis	Metų suma, kai buvo atliekamos tiesiogiai su profesiniu orientavimu susijusios funkcijos, įrašytos pareiginiuose nuostatuose arba priskirtos įstaigos vadovo įsakymu.
Profesinio orientavimo lėšos	Profesiniam orientavimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų, skirtų mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui (remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 791), suma.
Profesinio orientavimo stebėseną (ugdymo karjerai stebėseną)	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jos įgaliotų institucijų, savivaldybių administracijų ir jų įgaliotų institucijų, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų vykdoma nuolatinė bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių (išskyrus besimokančiuosius pagal pradinio ugdymo programą ir pagal profesinio mokymo programą besimokančius mokinius, kurie studami turėjo aukštesnę už vidurinį išsilavinimą) profesinio orientavimo (ugdymo

²Ten pat

	karjerai) sistemos būklės ir kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas, remiantis turimais duomenimis ir rodikliais.
Rodiklis	Kiekybinis arba kokybinis požymis, iš kurio sužinoma planavimui, valdymui ir kontrolei reikiama informacija, galinti padidinti valdymo veiksmingumą. Pvz., „ <i>Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu (ugdymu karjerai), dalis (procentais)</i> “.
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema.
UKSIS	Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema.

2. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos organizavimas ir vykdymas

2.1. Stebėsenos teisinė bazė, tikslas, uždaviniai, objektas

Nuo 2012 m. „profesinio orientavimo stebėseną yra vientisa ir integrali valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos dalis“ (6). Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema (UKSIS) skirta įgyvendinti Ugdymo karjerai stebėsenos modelį, formuoti stebėsenos rodiklius, rinkti informaciją rodikliams, stebėti surinktus duomenis ir rodiklių reikšmes ir kt. Stebėsenos duomenys UKSIS sistemai buvo renkami ketvirtus metus.

Ugdymo karjerai stebėsenos tikslas, uždaviniai ir objektas apibrėžti 2012 m. sukurtame Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio apraše (11). Ugdymo karjerai stebėsenos **tikslas** – „renkant ir analizuojant duomenis apie ugdymo karjerai paslaugų organizavimą ir teikimą (...) optimaliai paskirstyti žmogiškuosius, finansinius ir materialinius išteklius, analizuoti ir vertinti ugdymo karjerai sistemos būklę ir pokyčius, prognozuoti ugdymo karjerai sistemos kaitą“.

Ugdymo karjerai stebėsenos **uždaviniai**: „tirti ugdymo karjerai valdymo subjektų informacijos apie ugdymo karjerai sistemą poreikius; rinkti, kaupti ir apdoroti duomenis apie ugdymo karjerai sistemos būklę; analizuoti ir vertinti ugdymo karjerai būklę bei kaitą ir jai darančius įtaką veiksnius, atsižvelgiant į ugdymui karjerai keliamą tikslą ir uždavinius;

prognozuoti ugdymo karjerai sistemos kaitą; teikti ir skelbti ugdymo karjerai stebėsenos duomenis ir/ arba analitinę informaciją“.

Ugdymo karjerai stebėsenos **objektas** – “ugdymo karjerai būklė ir jos kaita, vertinama šiais aspektais: indėlis į ugdymą karjerai, ugdymo karjerai procesai, ugdymo karjerai rezultatai, poveikis ir pasekmės, ugdymo karjerai kontekstas, ugdymo karjerai sistemai keliami tikslai ir uždaviniai, ugdymo karjerai paslaugų gavėjų (mokinių) ir ugdymo karjerai paslaugų teikėjų poreikiai bei kitų suinteresuotų šalių lūkesčiai”.

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių aprašai patvirtinti 2015 m. Lietuvos mokinių neformaliojo centro direktoriaus (13).

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rezultatai naudojami galimų problemų prognozavimui, indėlio ir proceso tikrinimui, konteksto ir rezultatų stebėjimui, profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų teikimo prioritetinių kryptių nustatymui, profesinio orientavimo tobulinimui, rekomendacijų ir siūlymų rengimui.

2.2. Stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai

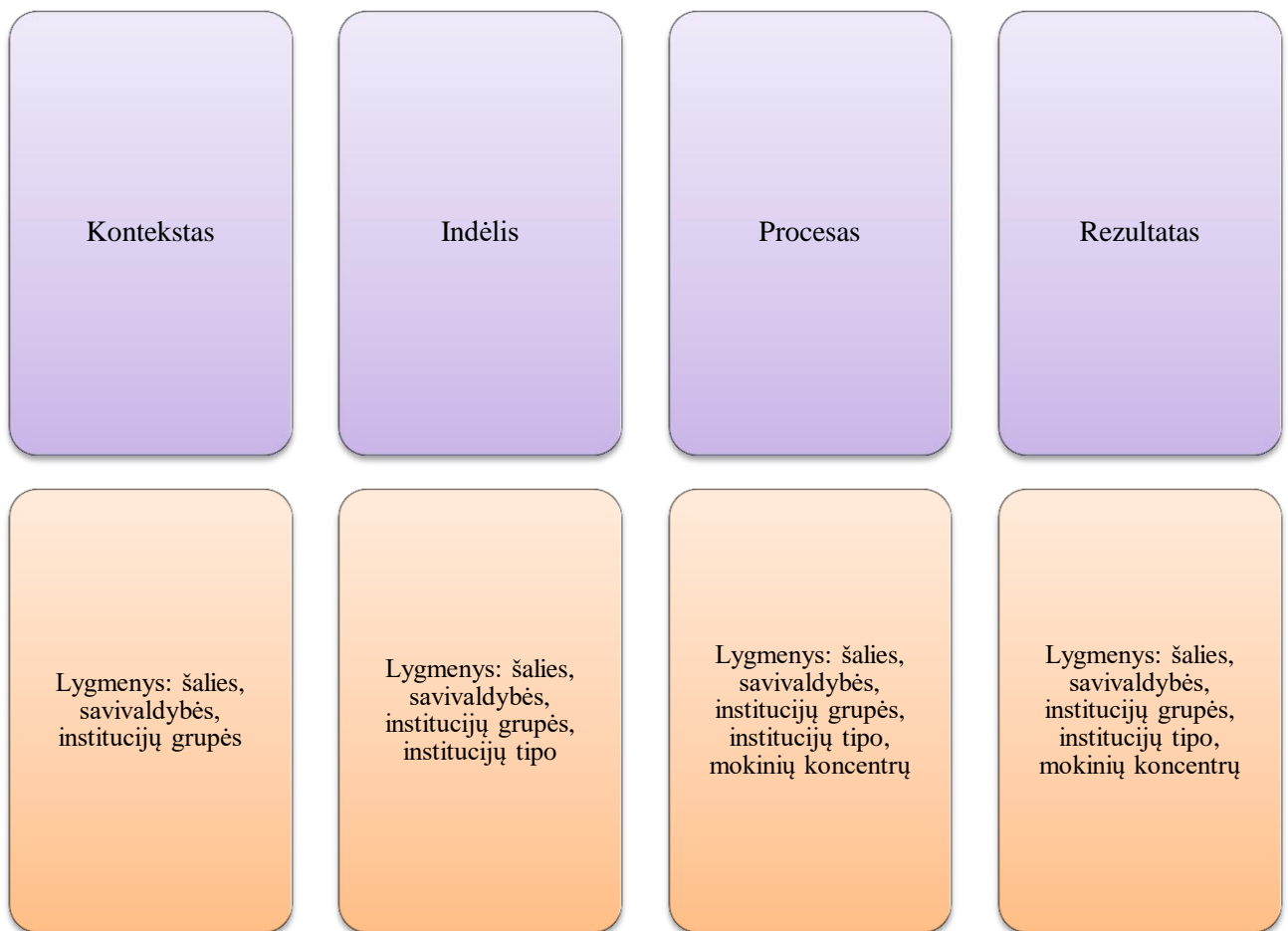
2016-2017 m. buvo renkami kiekybiniai duomenys 14-ai profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių. Rodiklių skaičiavimui buvo naudojami ŠVIS ir Statistikos departamento duomenys, informacija apie mokinių skaičių paimta iš Mokinių registro, didelė dalis duomenų (10-čiai rodiklių) buvo gauta iš bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų. Didžiausia dalis šių duomenų teikėjų – mokyklų karjeros specialistai ir mokyklų administracijų atstovai. Buvo siekiama surinkti mokinių ugdymo karjerai stebėsenos duomenų iš daugiau nei 800 švietimo įstaigų. Duomenis apie 2016-2017 mokslo metais organizuotą ir vykdytą mokinių profesinį orientavimą rinko ir pateikė 528 švietimo įstaigos (35 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 493 bendrojo ugdymo mokykla ir jų skyriai). Dažniausios duomenų nepateikimo priežastys: didelė karjeros specialistų, UKSIS duomenų teikėjų, kaita bei įstaigų reorganizacija, kitos priežastys – UKSIS vartotojų kompiuterinio raštingumo stoka, nuomonė, kad suėjus nuo projekto pradžios (2012 m.) penkeriems metams jau nebereikia vykdyti stebėsenos, atsisakymas teikti ugdymo karjerai duomenis, nes šie darbai nefinansuojami. (2 lentelė).

2 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai

Aspektai	Komentarai
Rodiklių grupės	<i>Konteksto, indėlio, proceso ir rezultato</i> rodikliai
Rodiklių skaičius	14 (po 2-6 rodiklius kiekvienai rodiklių grupei)
Duomenų skaičius, laikotarpis	19 (be skaidymo pagal mokinių grupes), 2015-2016 mokslo metai
Duomenų šaltiniai	Bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų atstovų į UKSIS suvesti duomenys, Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenys, Eurostat duomenys
Duomenis teikiančios mokyklos	Renkant duomenis, įtrauktos visos profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai (išskyrus nevalstybines įstaigas, darbo rinkos mokymo centrus, įstaigas, kuriose mokomasi tik pagal profesinio mokymo programas, skirtas suaugusiesiems, siekiantiems įgyti arba tobulinti turimą profesinę kvalifikaciją, profesinio mokymo įstaigų skyrius pataisos namuose, profesinio mokymo įstaigų skyrius, jeigu jų mokiniai atskirai neregistruojami Mokinių registre). Renkant duomenis, įtrauktos visos bendrojo ugdymo mokyklos (išskyrus pradines, ligoninės, sanatorijos, tardymo izoliatoriaus ir (ar) pataisos įstaigos mokyklas, vaikų socializacijos centrus, specialiąsias mokyklas, specialiojo ugdymo centrus, specialiąsias mokyklas-daugiafunkčius centrus, mokyklas-daugiafunkčius centrus, kuriose mokosi nedidelis skaičius 5-12 kl. mokinių).
Bendras UKSIS mokyklų skaičius	Apie 880
Duomenis pateikusių mokyklų skaičius	528
Mokyklų pavaldumas	Valstybinės, savivaldybių, nevalstybinės
Mokyklų tipai	Pagrindinės, vidurinės, gimnazijos, progimnazijos, profesinio mokymo įstaigos

3. Pagrindiniai stebėsenos rezultatai ir jų analizė

Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenoje rodikliai klasifikuojami ir analizuojami pagal Konteksto – Indėlio – Proceso – Rezultato (angl. CIPO – Context – Input – Process – Output) modelio dalis ir švietimo sritis (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas). Šioje ataskaitoje stebėsenos duomenys ir rodikliai vertinami lyginant 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 ir 2016-2017 mokslo metų rodiklių reikšmes, pasitelkiant šiuos analizės lygmenis: šalies, savivaldybės, institucijų grupės, institucijų tipo, mokinių koncentrų (1 pav.).

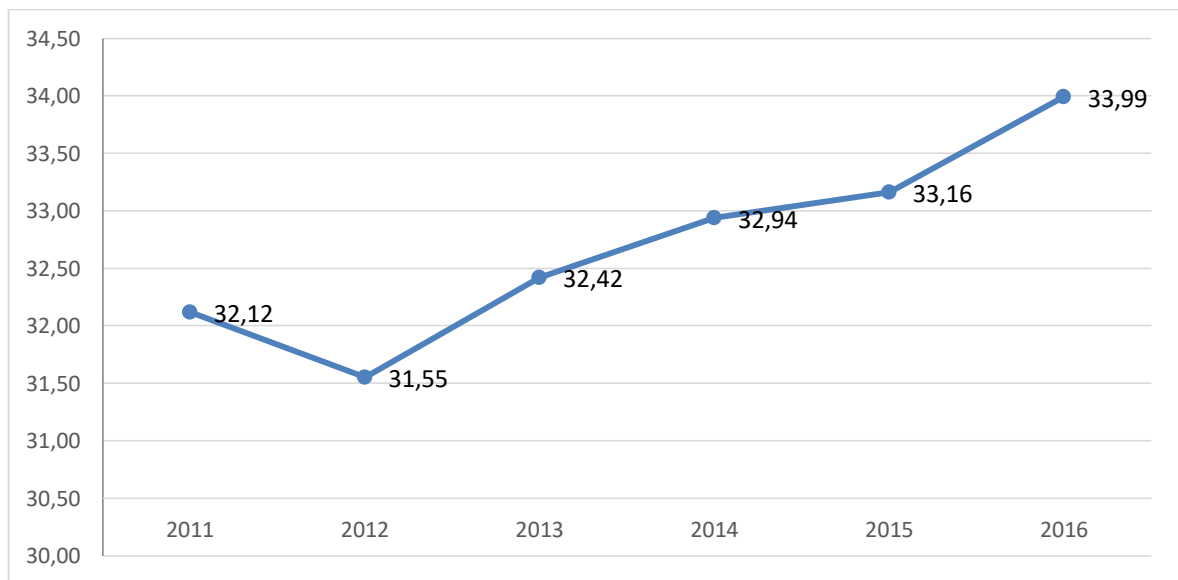
1 pav.

Rodiklių grupavimo ir analizės schema

3.1. Ugdymo karjerai konteksto rodikliai

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodikliai, kurie yra taktiniai švietimo ir mokslo stebėsenos rodikliai, grupuojami kaip ir Valstybės (strateginiai) švietimo ir mokslo stebėsenos rodikliai: į *konteksto, indėlio, proceso ir rezultato* rodiklius. Konteksto rodikliai apima du rodiklius – „Vidurinio ugdymo aprėptis (procentais)“ ir „Niekur nedirbančių ir nesimokančių 15 – 24 m. amžiaus asmenų dalis (procentais)“.

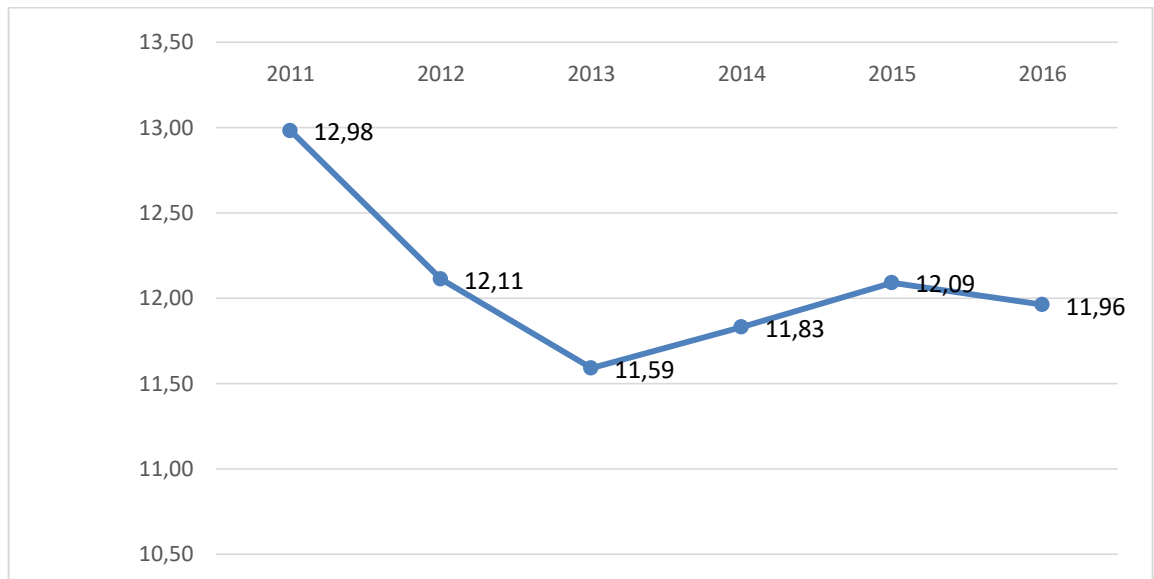
17 – 20 m. jaunimo dalyvavimo viduriniame ugdyme mastas. Vidurinio ugdymo programas mokiniai dažniausiai pradeda būdami 16–17 m. ir baigia per dvejus–ketverius metus. Bendrasis vidurinis ugdymas aprėpia mokyklų programas, kurias sėkmingai pabaigus paprastai suteikiama teisė pradėti universiteto lygio programas. Profesiniu viduriniu ugdymu daugiausia siekiama parengti studentus profesiniam gyvenimui ir tolesnėms profesinėms ar techninėms studijoms. Remiantis UKSIS duomenimis, Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklose pagal vidurinio ugdymo programą (t.y. 11 – 12 klasėse) 2015-2016 m. m. mokėsi 33,2 proc. jaunimo nuo 17 iki 20 metų, 2016-2017 m.m. ši dalis padidėjo iki 33,9 proc. (2 pav.).

2 pav.

Vidurinio ugdymo aprėptis bendrojo ugdymo mokyklose, proc.

11,96 proc. šio amžiaus jaunimo mokėsi pagal ISCED 3A lygio profesinio mokymo programas, vykdomas kartu su vidurinio ugdymo programa ir skirtas profesinei 4 EKS lygio kvalifikacijai bei viduriniam išsilavinimui įgyti (3 pav.).

3 pav.

Vidurinio ugdymo aprėptis profesinio mokymo įstaigose

Remiantis UKSIS sistemos duomenimis, per paskutinius ketverius metus mokinių, siekiančių vidurinio išsilavinimo, skaičius tiek bendrojo ugdymo mokyklose, tiek profesinio mokymo įstaigose mažėjo tūkstančiais. Vidurinis išsilavinimas laikomas problemiškesniu ir prieštaringesniu sektoriumi visų šalių švietimo sistemose. Jam tenka sunkiausio amžiaus tarpsnio mokiniai ir problemos, susijusios su mokyklos baigimo laikotarpiu. Daugelyje šalių ši problema yra pripažinta kaip reikalaujanti naujų optimaliausių sprendimų įtvirtinant geresnius ryšius tarp pagrindinio ir tolesnio mokymosi laikantis nuostatos, jog tai visiems skirtas švietimas.

Niekur nedarbingų ir nesimokančių 15 – 24 m. amžiaus asmenų dalis. Tai yra Eurostato rodiklis, matuojantis nedarbingo, nesimokančio ir nedalyvaujančio mokymuose 15-24 m. amžiaus jaunimo (angl. NEET) dalį. Eurostato duomenimis, 2016 m. NEET sudarė 11,5 proc. 15-24 m. amžiaus jaunimo Europos Sąjungoje (2015 m. buvo 12 proc.). Niekur nedarbingų ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis Lietuvoje per pastaruosius penkerius metus taip pat

nežymiai mažėjo, tačiau stebimas padidėjimas 2016 m. (2012 m. buvo 11,2 proc., 2013 m. – 11,1 proc., 2014 m. – 9,9 proc., 2015 m.- 9,2 proc., 2016 – 9,4 proc.) (5).

Mokslinėje literatūroje pateikiama daugybė jaunimo perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką apibrėžimų. Tarptautinė darbo organizacija perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką (angl. school-to-work transition) apibrėžia „kaip periodą nuo mokymosi užbaigimo (arba iš švietimo sistemos pasitraukimo) neperėjus atitinkamos išsilavinimo pakopos, neįgijus kvalifikacijos) iki pirmojo pastovaus (angl. regular) ir tenkinančio (angl. satisfactory) darbo gavimo“. Remiantis R. Brazienės ir I. Mikutavičienės moksliniu straipsniu, „perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką yra sąlygojamas daugelio tarpusavyje sąveikaujančių subjektyvių ir struktūrinių veiksnių, t. y. specifinio šalies sociokultūrinio konteksto, demografinių veiksnių, darbo rinkos, švietimo sistemos organizavimo ir struktūros, valstybės vaidmens formuojant darbo jėgos pasiūlą ir paklausą“ (2). Nors kai kurie ekspertai mano, kad tiek vidurinio ugdymo aprėptis, tiek niekur nedirbančių ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis galėtų būti profesinio orientavimo rezultato rodikliai, manome, kad šių rodiklių reikšmių pokyčiai tik iš dalies susiję su mokinių ugdymu karjerai. Šių rodiklių dydis labiau priklauso nuo bendros šalies socialinės ekonominės situacijos ir valstybės institucijų bendradarbiavimo sprendžiant pasitraukimo iš švietimo sistemos ir jaunimo nedarbo problemas.

Ugdymo karjerai stebėsenai ypač aktualūs indėlio ir proceso rodikliai, nes ugdymo karjerai veiklų rezultatus sudėtinga kiekybiškai įvertinti. Indėlio, proceso ir rezultato rodiklių analizė pateikiama kituose šios ataskaitos skyriuose.

3.2. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas

2016-2017 m.m. profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas mokiniams organizavo 528 švietimo įstaigos (35 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 493 bendrojo ugdymo mokyklos). Tiek mokyklų rinko ir UKSIS sistemoje pateikė duomenis apie vykdytą mokinių profesinį orientavimą (ugdymą karjerai). Visai duomenų nepateikė Birštono savivaldybės mokyklos (Birštono savivaldybėje yra vienas UKSIS duomenų teikėjas – Birštono gimnazija, kuri neteikia duomenų antrus metus), taip pat Alytaus raj. mokyklos.

Tarp duomenis pateikusių bendrojo ugdymo mokyklų – 1 specialioji mokykla, 7 viešosios įstaigos, 16 mokyklų-daugiafunkciai centrų, 16 jaunimo ir/arba suaugusiųjų mokyklos.

528 švietimo įstaigoms praėjusiais mokslo metais teko apie 53,28 karjeros specialistų etatus. 53,28 karjeros specialistų etatus dalijosi 515 karjeros specialistų, t.y. vienam karjeros specialistui tenka vidutiniškai po 0,1 etato (2015-2016 m.m. - 0,082 etato; 2014-2015 m.m. - 0,1 etato). Tik apie 19 įstaigų karjeros specialistai dirbo pilnu etatu. Virš 430 įstaigų iš 528 –ių 2016-2017 mokslo metais karjeros specialistams nebuvo taikomas etatinis darbo apmokėjimas. Nuo 2012-2013m.m. vienam karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių skaičius padidėjo nuo 824 mokinių iki 4659 mokinių 2016-2017 m.m., arba 5,7 karto (3 lentelė).

Išanalizavus paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą **pagal institucijos tipą**, galime matyti, kad didžiausias karjeros specialistų, etatų ir mokinių skaičius – gimnazijose, mažiausias – vidurinėse mokyklose. 2012-2013 m. m. palankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis buvo profesinio mokymo įstaigose (apie 600 mokinių vienam karjeros specialistui), 2013-2014 m.m. mažiausiai mokinių vienam karjeros specialisto etatui teko pagrindinėse mokyklose (apie 1100), 2014-2015 m.m. – vidurinėse mokyklose (apie 1300), 2015-2016 m.m. – pagrindinėse mokyklose (apie 1997), 2016-2017 m.m. vidurinėse mokyklose (1772). Nepalankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis 2014-2015 mokslo metais buvo profesinio mokymo įstaigose (virš 6900 mokinių vienam karjeros specialistui) ir progimnazijose (virš 6600), 2015-2016 m.m. nepalankiausioje vietoje atsiduria progimnazijos (apie 7530) ir profesinio mokymo įstaigos (apie 6550 mokinių vienam karjeros specialistui), 2016-2017 m.m. tokiomis išlieka pagrindinės mokyklos (apie 6790 mokinių). Daugiausia karjeros specialistų moterų praėjusiais mokslo metais dirbo gimnazijose ir pagrindinėse mokyklose (96-97 proc.) (3 lentelė).

3 lentelė. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal institucijos tipą ir metus

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	219	2016-2017	95,55%	131.667	247	29,42	4475,42
Pagrindinė mokykla	192	2016-2017	97,32%	42.648	149	6,28	6791,08
Profesinio mokymo įstaiga	35	2016-2017	89,09%	36.818	55	8,5	4331,53
Progimnazija	76	2016-2017	93,33%	37.569	60	8,075	4652,51
Vidurinė mokykla	6	2016-2017	75,00%	1.772	4	1	1772,00
Suvestinė	528		94,95%	248.211	515	53,275	4659,05

**Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal institucijos tipą ir metus,
kaita 2012/2013 – 2016/2017 m.m.**

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	236	2012-2013	97,47%	122.396	396	155,05	789,40
	198	2013-2014	99,10%	121.282	335	97,71	1241,24
	235	2014-2015	94,74%	124.215	323	32,935	3771,52
	294	2015-2016	97,69%	136.210	389	30,235	4505,04
	219	2016-2017	95,55%	131.667	247,25	29,42	4475,42
Pagrindinė mokykla	281	2012-2013	92,91%	56.875	296	61,7	921,80
	245	2013-2014	92,18%	53.081	243	51,67	1027,31
	291	2014-2015	96,85%	49.138	254	17,2125	2854,79
	299	2015-2016	96,43%	48.988	280	24,53	1997,06
	192	2016-2017	97,32%	42.648	149	6,28	6791,08
Profesinio mokymo įstaiga	81	2012-2013	90,55%	40.046	127	64,86	617,42
	46	2013-2014	87,01%	39.620	77	30,15	1314,10
	46	2014-2015	90,00%	38.536	60	5,5	7006,55
	45	2015-2016	82,69%	37.483	52	5,7	6575,96
	35	2016-2017	89,09%	36.818	55	8,5	4331,53
Progimnazija	59	2012-2013	94,74%	24.514	76	21,55	1137,54
	70	2013-2014	98,72%	28.859	78	22,3725	1289,93
	71	2014-2015	94,87%	29.848	78	4,4625	6688,63
	82	2015-2016	95,00%	35.259	80	4,6825	7529,95
	76	2016-2017	93,33%	37.569	60	8,075	4652,51
Vidurinė mokykla	183	2012-2013	94,80%	53.089	269	72,86	728,64
	135	2013-2014	95,41%	41.746	196	37,6	1110,27
	97	2014-2015	98,31%	29.850	118	23,705	1259,23
	8	2015-2016	81,82%	1.924	11	0	
	6	2016-2017	75,00%	1.772	4	1	1772,00

Žvelgiant į Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą per penkerius mokslo metus nuo 2012-2013 mokslo metų, tik 2012-2013 ir 2013-2014 metais karjeros specialistų etatų skaičius daugmaž atitiko rekomenduojamas proporcijas, pateikiamas Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelyje (1). Vėlesniais mokslo metais neatitikimas nuosekliai didėja, t.y. karjeros specialisto etatui tenka vis daugiau mokinių.

Išanalizavus paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą **savivaldybėse**, galime matyti, kad didžiausias karjeros specialistų **etatų** skaičius savivaldybės mokyklose buvo Biržų r., Kalvarijos

sav., Neringos sav., Širvintų r., Trakų r. savivaldybėse (2-4 etatai savivaldybėje, arba 1 etatas tenka iki 1200 mokinių). Visose kitose savivaldybėse vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius praėjusiais metais (kaip ir ankstesniais) neatitiko Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelio (toliau- Modelis) rekomendacijų (601-1200 mokinių vienam karjeros specialistui), jis daugiau kaip 3,9 karto (pernai - 3,2 karto, užpernai - 2,5 karto) viršijo siektiną šio rodiklio reikšmę. Kai kuriose savivaldybėse (Jonavos r., Kaišiadorių r., Kelmės r., Lazdijų r., Šiaulių r., Vilkaviškio r.) šis skaičius viršijo 10 kartų, o Vilniaus m., Šilalės r. ir Panevėžio m. – net 18 – 60 kartų. Labiausiai šia prasme suprastėjo padėtis Panevėžio mieste, kur 2015/2016 metais etatui tenkantis mokinių skaičius viršijo rekomenduojamą 4 kartus, o pernai metais jau 60 kartų. Trečdalyje savivaldybių visai nebuvo taikomas etatinis karjeros specialistų darbo apmokėjimas (atitinkamai 650-5900 mokiniams iš šių savivaldybių mokyklų nebuvo nė vieno karjeros specialisto etato). Alytaus rajono ir Birštono sav. nė viena mokykla nepateikė ugdymo karjerai duomenų.

Septyniose savivaldybėse 70-80 proc. karjeros specialistų – moterys, trijose savivaldybėse karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį artimas šalies vidurkiui (šalies vidurkis išlieka 95 proc.), absoliuti dauguma karjeros specialistų moterų – 100 proc. – likusiose 48 savivaldybėse. 2 savivaldybės duomenų nepateikė (4 lentelė).

Karjeros specialistų etatų skaičius nuolat mažėja. 2016-2017 m.m. 21 savivaldybėje karjeros specialistų etatų nebuvo visai (2015-2016 m.m. karjeros specialistų etatų mokyklose nebuvo 18 savivaldybių, 2014-2015 m. m. tokių savivaldybių buvo 15).

Dirbančių karjeros specialistų ir jų užimamų etatų santykis palankiausias, t.y. vienam karjeros specialistui vidutiniškai tenka bent 0,25 etato, Alytaus miesto, Biržų r., Joniškio r., Jurbarko r., Kalvarijos sav., Molėtų r., Neringos sav., Radviliškio r., Skuodo r., Širvintų r., Trakų r. savivaldybėse, tačiau ne visuose minėtuose rajonuose tai užtikrina Modelio rekomenduojamą skaičių. Kaip jau minėta, trečdalyje savivaldybių nebuvo taikomas etatinis apmokėjimas.

Analizuojant dirbančių karjeros specialistų (ne etatų) skaičių, tenkantį mokinių skaičiui savivaldybėse, iš 58 duomenis pateikusių savivaldybių 29-iose jis nesiekia arba yra lygus šalies vidurkiui (kuris yra 482 mokinių vienam karjeros specialistui, 2015-2016 m.m. buvo apie 325), 483 – 1200 mokinių vienam specialistui tenka 22 –ose savivaldybėse. Druskininkų sav. vienam specialistui tenka apie 1500 mokinių, Kauno r. – apie 2400, Šakių r. – apie 2580 mokinių.

Palangos m. ir Rietavo sav. pateikti duomenys rodo, kad dirbančių karjeros specialistų nėra, etatų taip pat neskirta.

Kaip jau minėta, šalies mastu **etatų** skaičius yra 53,275, o vidutinis mokinių skaičius karjeros specialistų **vienam etatui** yra 4659. Taigi, devyniems iš 10 dirbančių specialistų ugdymo karjerai veiklos yra neetatinės.

4 lentelė. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal savivaldybes

Savivaldybė	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Akmenės r. sav.	4	2016-2017	1.979	100,00%	2	0	
Alytaus m. sav.	6	2016-2017	6.435	100,00%	6	2	3217,50
Alytaus r. sav.		2016-2017	1.636				
Anykščių r. sav.	7	2016-2017	1.807	100,00%	9	0,75	2409,33
Birštono sav.		2016-2017	369				
Biržų r. sav.	10	2016-2017	2.557	100,00%	5	3	852,33
Druskininkų sav.	2	2016-2017	1.538	100,00%	1	1	1538,00
Elektrėnų sav.	3	2016-2017	2.532	100,00%	5	0	
Ignalinos r. sav.	5	2016-2017	1.010	100,00%	1	0,14	7214,29
Jonavos r. sav.	12	2016-2017	4.105	100,00%	9	0,25	16420,00
Joniškio r. sav.	7	2016-2017	2.058	100,00%	4	1,35	1524,44
Jurbarko r. sav.	7	2016-2017	2.440	100,00%	4	1,5	1626,67
Kaišiadorių r. sav.	7	2016-2017	2.989	100,00%	4	0,25	11956,00
Kalvarijos sav.	7	2016-2017	957	100,00%	7	2,18	438,99
Kauno m. sav.	34	2016-2017	31.709	86,11%	36	7,8	4065,26
Kauno r. sav.	8	2016-2017	5.822	100,00%	2	0	
Kazlų Rūdos sav.	5	2016-2017	929	100,00%	3	0	
Kėdainių r. sav.	12	2016-2017	4.319	100,00%	12	0,1	43190,00
Kelmės r. sav.	4	2016-2017	2.603	90,00%	10	0,25	10412,00
Klaipėdos m. sav.	23	2016-2017	14.320	95,24%	21	3,28	4365,85
Klaipėdos r. sav.	11	2016-2017	2.972	77,78%	9	0	
Kretingos r. sav.	4	2016-2017	3.349	100,00%	4	0	
Kupiškio r. sav.	6	2016-2017	1.761	100,00%	4	0	
Lazdijų r. sav.	9	2016-2017	1.895	90,91%	11	0,08	23687,50
Marijampolės sav.	13	2016-2017	5.551	100,00%	12	1,25	4440,80
Mažeikių r. sav.	13	2016-2017	5.066	92,31%	13	1,31	3867,18
Molėtų r. sav.	5	2016-2017	1.511	66,67%	3	0,75	2014,67
Neringos sav.	1	2016-2017	90	100,00%	1	0,25	360,00
Pagėgių sav.	5	2016-2017	650	100,00%	2	0	
Pakruojo r. sav.	3	2016-2017	1.806	100,00%	7	0	

Palangos m. sav.	1	2016-2017	790		0	0	
Panevėžio m. sav.	14	2016-2017	9.027	100,00%	13	0,125	72216,00
Panevėžio r. sav.	9	2016-2017	2.048	100,00%	9	0	
Pasvalio r. sav.	4	2016-2017	2.274	100,00%	4	1	2274,00
Plungės r. sav.	6	2016-2017	3.341	100,00%	7	0,75	4454,67
Prienų r. sav.	8	2016-2017	1.835	100,00%	6	0	
Radviliškio r. sav.	4	2016-2017	3.321	66,67%	3	1	3321,00
Raseinių r. sav.	8	2016-2017	2.947	100,00%	6	0	
Rietavo sav.	1	2016-2017	618		0	0	
Rokiškio r. sav.	6	2016-2017	2.608	100,00%	7	0	
Skuodo r. sav.	3	2016-2017	1.445	100,00%	2	0,5	2890,00
Šakių r. sav.	3	2016-2017	2.581	100,00%	1	1	2581,00
Šalčininkų r. sav.	12	2016-2017	2.689	100,00%	9	2	1344,50
Šiaulių m. sav.	26	2016-2017	10.271	100,00%	35	8,1	1268,02
Šiaulių r. sav.	15	2016-2017	2.714	100,00%	12	0,2	13570,00
Šilalės r. sav.	9	2016-2017	2.319	91,67%	12	0,05	46380,00
Šilutės r. sav.	9	2016-2017	4.115	100,00%	12	0,78	5275,64
Širvintų r. sav.	5	2016-2017	1.174	66,67%	3	1	1174,00
Švenčionių r. sav.	4	2016-2017	2.188	100,00%	3	0	
Tauragės r. sav.	8	2016-2017	3.523	100,00%	10	1	3523,00
Telšių r. sav.	12	2016-2017	3.846	100,00%	14	0	
Trakų r. sav.	11	2016-2017	2.774	100,00%	12	4,25	652,71
Ukmergės r. sav.	12	2016-2017	3.174	85,71%	14	0	
Utenos r. sav.	7	2016-2017	3.165	100,00%	5	0	
Varėnos r. sav.	6	2016-2017	1.743	100,00%	8	0	
Vilkaviškio r. sav.	6	2016-2017	3.432	100,00%	4	0,25	13728,00
Vilniaus m. sav.	53	2016-2017	43.872	94,64%	56	1,98	22157,58
Vilniaus r. sav.	26	2016-2017	6.001	82,86%	35	1,5	4000,67
Visagino sav.	3	2016-2017	1.554	100,00%	4	0	
Zarasų r. sav.	4	2016-2017	1.424	100,00%	2	0,3	4746,67
Suvestinė	528	2016-2017	248.211	94,95%	515	53,275	4659,05

Apibendrinus duomenis, vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius šalyje praėjusiais metais (kaip ir ankstesniais) neatitiko Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelio rekomendacijų (601-1200 mokinių vienam karjeros specialistui), jis daugiau kaip 3,9 karto viršijo siektiną šio rodiklio reikšmę; šešiose savivaldybėse šis skaičius viršijo 10 kartų, o trijose – net 18 – 60 kartų. Trečdalyje savivaldybių nebuvo taikomas etatinis karjeros specialistų darbo apmokėjimas. Nors mokinių karjeros kompetencijų ugdyme dalyvauja tiek karjeros specialistai vyrai, tiek moterys, šalies karjeros

specialistų pasiskirstymo pagal lytį rodiklis yra stipriai nutolęs nuo siektinos reikšmės, atspindinčios lyčių pusiausvyrą.

3.3. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija

Ugdymo karjerai stebėsenos informacinėje sistemoje ir šioje ataskaitoje vartojama sąvoka “karjeros specialistas” apibūdina asmenis, kurie “vadovauja ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir profesiniam konsultavimui skirtos ... specialistų grupės darbui, koordinuoja ir vykdo susijusias veiklas“, specialistus, atsakingus “už profesinio orientavimo veiklos koordinavimą mokykloje”, taip pat profesinio informavimo konsultantus (profesijos patarėjus, socialinius pedagogus, mokyklų psichologus) (plačiau žiūr. skyriuje “Sąvokos ir sutrumpinimai”).

Karjeros specialisto apibrėžimas pateiktas LR Švietimo įstatymo 2016 04 07 redakcijos 2 straipsnyje: **Karjeros specialistas** – asmuo, teikiantis profesinio informavimo ir konsultavimo, ugdymo karjerai paslaugas.

2016 – 2017 m. m. karjeros paslaugas mokyklose organizavo ir teikė apie 515 karjeros specialistų. 150 mokyklų iš 528 nurodė neturinčios karjeros specialisto (pernai tokių mokyklų buvo apie 120 iš 717 pateikusių duomenis), apie 300 įstaigų įvardijo vieną karjeros specialistą, 2 karjeros specialistus turėjo apie 40 įstaigų, turinčios 3 ir daugiau karjeros specialistų nurodė apie 30 mokyklų (pernai tokių buvo apie 70 mokyklų).

Siekiant sukurti prielaidas ES valstybėms tobulinti švietimo politiką, kuri užtikrintų geresnę švietimo kokybę ir veiksmingumą, 2005 m. Europos Komisija priėmė dokumentą „Bendrieji Europos principai mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijai“, kuris mokytojų profesiją sieja su aukšta kvalifikacija, mokymusi visą gyvenimą, mobilumu ir bendradarbiavimu (3).

Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams dažniausiai siejamos su švietimo pagalbos, neformaliojo švietimo paslaugomis arba mokinių pažintine veikla, todėl šių paslaugų teikėjams (karjeros specialistams) kol kas keliami reikalavimai, panašūs į mokytojų ir švietimo pagalbos specialistams keliamus kvalifikacinius reikalavimus (Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-774 „Dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2014, Nr. 2014-11394). Remiantis dokumentu, nacionaliniu lygiu apibrėžiančiu mokykloje dirbančio karjeros specialisto kvalifikacinius

reikalavimus, profesinės veiklos sritis, funkcijas ir kompetencijas, galima būtų įvertinti karjeros specialistų kvalifikacijos ir kompetencijų lygį, t. y. atlikti karjeros specialistų kompetencijų vertinimo ir įsivertinimo tyrimą.

Šiai dienai, siekdami įvertinti mokykloje dirbančių karjeros specialistų pasirengimo teikti paslaugas lygį, galime stebėti specializuotą aukštąjį išsilavinimą turinčių karjeros specialistų pasiskirstymą, kvalifikacijos tobulinimui skiriamo laiko dalį ir “naujokų” bei turinčių 2 m. ir didesnę darbo patirtį specialistų pasiskirstymą.

Išanalizavus duomenis apie karjeros specialistų, turinčių bakalauro arba magistro (arba jam prilyginamą) kvalifikacinį laipsnį (įgytą baigus bakalauro arba magistrantūros studijų programą, tiesiogiai susijusią su profesiniu orientavimu (ugdymu karjerai), pvz., Karjeros projektavimas, Karjeros edukologija, Ugdymo karjerai pedagogika, Profesijos edukologija, Karjera ir profesinis konsultavimas), skaičių, galime matyti, kad tokių beveik 14 proc., (pernai tokių specialistų buvo 11 proc., užpernai beveik 9 proc). Iš viso 71 (pernai 86, užpernai 72) karjeros specialistai praėjusiais metais turėjo aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu.

Palyginus duomenis pagal institucijos tipą, matome, kad aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, daugiausia turi karjeros specialistai vidurinėse mokyklose, profesinio mokymo įstaigose (50 ir 20 proc.), mažiausia dalis tokių specialistų – pagrindinėse mokyklose, gimnazijose ir progimnazijose – nepilnus 9 ir po 15 proc. (5 lentelė).

5 lentelė. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija (pagal institucijos tipą)

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Gimnazija	219	2016-2017	247	36	14,56%	11,17
Pagrindinė mokykla	192	2016-2017	149	13	8,72%	7,28
Profesinio mokymo įstaiga	35	2016-2017	55	11	20,00%	12,13
Progimnazija	76	2016-2017	60	9	15,00%	8,73
Vidurinė mokykla	6	2016-2017	4	2	50,00%	4,50
Suvestinė	528		515	71	13,78%	9,81

**Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija,
kaita 2012/2013 – 2016/2017 m.m.**

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Gimnazija	236	2012-2013	396	50	12,63%	37,51
Pagrindinė mokykla	281	2012-2013	296	29	9,80%	23,51
Profesinio mokymo įstaiga	81	2012-2013	127	19	14,96%	42,99
Progimnazija	59	2012-2013	76	4	5,26%	28,25
Vidurinė mokykla	183	2012-2013	269	32	11,90%	27,88
Gimnazija	198	2013-2014	335	30	8,96%	21,59
Pagrindinė mokykla	245	2013-2014	243	23	9,47%	16,88
Profesinio mokymo įstaiga	46	2013-2014	77	8	10,39%	28,69
Progimnazija	70	2013-2014	78	10	12,82%	19,33
Vidurinė mokykla	135	2013-2014	196	31	15,82%	17,35
Gimnazija	235	2014-2015	323	32	9,91%	12,93
Pagrindinė mokykla	291	2014-2015	254	21	8,27%	10,66
Profesinio mokymo įstaiga	46	2014-2015	60	6	10,00%	10,93
Progimnazija	71	2014-2015	78	5	6,41%	10,12
Vidurinė mokykla	97	2014-2015	118	9	7,63%	8,08
Gimnazija	294	2015-2016	389	41	10,54%	10,25
Pagrindinė mokykla	299	2015-2016	280	33	11,79%	5,82
Profesinio mokymo įstaiga	45	2015-2016	52	8	15,38%	9,63
Progimnazija	82	2015-2016	80	7	8,75%	6,00
Vidurinė mokykla	8	2015-2016	11	0	0,00%	7,91
Gimnazija	219	2016-2017	247	36	14,56%	11,17
Pagrindinė mokykla	192	2016-2017	149	13	8,72%	7,28
Profesinio mokymo įstaiga	35	2016-2017	55	11	20,00%	12,13
Progimnazija	76	2016-2017	60	9	15,00%	8,73
Vidurinė mokykla	6	2016-2017	4	2	50,00%	4,50

Lygindami karjeros specialistų formalųjį pasirengimą teikti profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas pagal savivaldybes, matome, kad labiausiai pasirengę yra Alytaus m., Kazlų Rūdos sav., Lazdijų r., Radviliškio r., Tauragės r., Vilniaus r., Zarasų rajono karjeros specialistai (30-50 proc. karjeros specialistų turi specializuotą aukštąjį išsilavinimą). Apie 2/3 savivaldybių rodikliai nesiekia šalies vidurkio, t.y. 13,78 proc. (26 savivaldybės iš jų neturi nė vieno

specialisto, turinčio aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu). Daugiausia karjeros specialistų, baigusių bakalauro arba magistrantūros studijų programą, tiesiogiai susijusią su profesiniu orientavimu, skaičiuojant absoliučiais skaičiais, dirba didžiuosiuose miestuose - Vilniaus r., Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybėse. Skaičiuojant procentine dalimi nuo visų karjeros specialistų skaičiaus savivaldybėje, turinčių aukštąjį, tiesiogiai susijusį su orientavimu išsilavinimą daugiausia turi Tauragės r., Lazdijų r., Zarasų r. specialistai (45-50 proc.) (6 lentelė).

6 lentelė. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Akmenės r. sav.	4	2016-2017	2	0	0,00%	12,00
Alytaus m. sav.	6	2016-2017	6	2	33,33%	26,33
Anykščių r. sav.	7	2016-2017	9	1	11,11%	9,78
Biržų r. sav.	10	2016-2017	5	1	20,00%	11,40
Druskininkų sav.	2	2016-2017	1	0	0,00%	18,00
Elektrėnų sav.	3	2016-2017	5	0	0,00%	8,00
Ignalinos r. sav.	5	2016-2017	1	0	0,00%	21,00
Jonavos r. sav.	12	2016-2017	9	1	11,11%	2,44
Joniškio r. sav.	7	2016-2017	4	1	25,00%	34,50
Jurbarko r. sav.	7	2016-2017	4	0	0,00%	13,00
Kaišiadorių r. sav.	7	2016-2017	4	1	23,53%	11,76
Kalvarijos sav.	7	2016-2017	7	2	28,57%	11,00
Kauno m. sav.	34	2016-2017	36	6	16,67%	11,86
Kauno r. sav.	8	2016-2017	2	0	0,00%	22,00
Kazlų Rūdos sav.	5	2016-2017	3	1	33,33%	3,00
Kėdainių r. sav.	12	2016-2017	12	1	8,33%	6,58
Kelmės r. sav.	4	2016-2017	10	0	0,00%	4,30
Klaipėdos m. sav.	23	2016-2017	21	4	19,05%	12,86
Klaipėdos r. sav.	11	2016-2017	9	0	0,00%	2,44
Kretingos r. sav.	4	2016-2017	4	0	0,00%	1,25
Kupiškio r. sav.	6	2016-2017	4	0	0,00%	4,00
Lazdijų r. sav.	9	2016-2017	11	5	45,45%	3,82
Marijampolės sav.	13	2016-2017	12	0	0,00%	6,50
Mažeikių r. sav.	13	2016-2017	13	1	7,69%	6,85
Molėtų r. sav.	5	2016-2017	3	0	0,00%	2,33
Neringos sav.	1	2016-2017	1	0	0,00%	48,00
Pagėgių sav.	5	2016-2017	2	0	0,00%	0,50

Pakruojo r. sav.	3	2016-2017	7	0	0,00%	0,57
Palangos m. sav.	1	2016-2017	0	0		
Panevėžio m. sav.	14	2016-2017	13	0	0,00%	8,15
Panevėžio r. sav.	9	2016-2017	9	0	0,00%	5,56
Pasvalio r. sav.	4	2016-2017	4	1	25,00%	8,75
Plungės r. sav.	6	2016-2017	7	1	14,29%	7,43
Prienų r. sav.	8	2016-2017	6	1	16,67%	6,00
Radviliškio r. sav.	4	2016-2017	3	1	33,33%	17,33
Raseinių r. sav.	8	2016-2017	6	1	16,67%	3,33
Rietavo sav.	1	2016-2017	0	0		
Rokiškio r. sav.	6	2016-2017	7	0	0,00%	2,86
Šakių r. sav.	3	2016-2017	1	0	0,00%	26,00
Šalčininkų r. sav.	12	2016-2017	9	4	44,44%	7,11
Šiaulių m. sav.	26	2016-2017	35	6	17,14%	14,90
Šiaulių r. sav.	15	2016-2017	12	0	0,00%	8,33
Šilalės r. sav.	9	2016-2017	12	1	8,33%	6,75
Šilutės r. sav.	9	2016-2017	12	1	8,33%	8,83
Širvintų r. sav.	5	2016-2017	3	1	33,33%	26,67
Skuodo r. sav.	3	2016-2017	2	0	0,00%	0,00
Švenčionių r. sav.	4	2016-2017	3	0	0,00%	21,67
Tauragės r. sav.	8	2016-2017	10	5	50,00%	6,30
Telšių r. sav.	12	2016-2017	14	3	21,43%	13,43
Trakų r. sav.	11	2016-2017	12	2	16,67%	16,83
Ukmergės r. sav.	12	2016-2017	14	0	0,00%	14,43
Utenos r. sav.	7	2016-2017	5	1	20,00%	41,60
Varėnos r. sav.	6	2016-2017	8	0	0,00%	6,25
Vilkaviškio r. sav.	6	2016-2017	4	0	0,00%	12,00
Vilniaus m. sav.	53	2016-2017	56	3	5,36%	8,80
Vilniaus r. sav.	26	2016-2017	35	11	31,43%	5,94
Visagino sav.	3	2016-2017	4	0	0,00%	0,25
Zarasų r. sav.	4	2016-2017	2	1	50,00%	24,00
Suvestinė	528		515	71	13,78%	9,81

Be formaliojo išsilavinimo, labai svarbu, kiek karjeros specialistas skiria laiko turimų kompetencijų tobulinimui profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje. 2016-2017 m.m. netobulino kvalifikacijos arba nepateikė informacijos apie tai karjeros specialistai iš 221 įstaigos (arba 42 proc.), pernai tokių buvo 279 (arba 39 proc.), užpernai 140 įstaigų (arba 19 proc.).

Lyginant duomenis pagal institucijos tipą, daugiausia laiko kvalifikacijai tobulinti skyrė gimnazijų ir profesinių mokyklų karjeros specialistai (apie 11-12 akademinį valandų per metus), mažiausiai – vidurinių mokyklų (apie 4,5 akademinės valandas per metus), šalies vidurkis – apie 9,8 (pernai apie 8, užpernai 11) ak.val./m. (5 lentelė).

Lyginant karjeros specialistų motyvaciją ir galimybes mokytis pagal savivaldybes, daugiausiai laiko kvalifikacijos tobulinimui skyrė Neringos sav. ir Utenos rajono savivaldybių karjeros specialistai (virš 41-48 ak.val./m.), mažiausiai (iki 1 ak. val. – Kretingos r., Pagėgių sav., Pakruojo sav., Skuodo sav., Visagino savivaldybių karjeros specialistai. (6 lentelė).

Šalies rodiklio “Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius” reikšmė 5 kartus (pernai buvo 4 kartus) mažesnė už Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rekomenduojamą optimalų kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičių mokytojams – 40 ak.val./m. (Žin., 2012, Nr. 62-3152). Pagal šias mokytojams nustatytas normas tobulinti kvalifikaciją pavyko tik Neringos sav. ir Utenos rajono savivaldybių karjeros specialistams. Šalies vidurkio (9, 8 ak.val./m.) nesiekė daugiau nei pusė savivaldybių (6 lentelė).

Trečiasis rodiklis, iš vienos pusės susijęs su karjeros specialistų kompetencija, iš kitos – su specialistų kaita – “Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis”. Pirmieji profesinio orientavimo specialistai (profesijos patarėjai) Lietuvoje buvo parengti dar 2004 m. Šalies mokyklose 2016-2017 m. m. išlieka tendencija, kad beveik 4 iš 10 karjeros specialistų buvo “naujokai” mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje (tai sudaro 35 proc.) Analizuodami duomenis pagal institucijų grupę, pastebime, kad profesinio mokymo įstaigose 2016-2017 m. m. buvo nežymiai didesnė dalis “naujų” specialistų negu bendrojo ugdymo mokyklose (šis profesinio mokymo įstaigų rodiklis apie 6 proc. (pernai apie 20, užpernai 6 proc.) didesnis už bendrojo ugdymo mokyklų rodiklį ir šalies vidurkį) (7 lentelė).

7 lentelė. Karjeros specialistų darbo patirtis pagal institucijos grupę

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	493	460	157,25	34,17%
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	35	55	22	40,00%
Suvestinė		528	515	179	34,79%

**Karjeros specialistų darbo patirtis pagal institucijos grupę,
kaita 2012/2013 – 2016/2017 m.m.**

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	759	1.037	682	65,77%
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	81	127	98	77,17%
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	648	852	519	60,92%
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	46	77	51	66,23%
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	694	773	305	39,46%
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	46	60	28	46,67%
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	683	760	248	32,63%
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	45	52	28	53,85%
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	493	460	157	34,17%
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	35	55	22	40,00%

Analizuodami 2 m. ir mažesnę darbo patirtį turinčių karjeros specialistų pasiskirstymą pagal savivaldybes, pastebėjome, kad vien tik „nauji“ karjeros specialistai su mažesne darbo patirtimi dirbo Neringos savivaldybėje. Didžiausias skaičius „naujų“ specialistų, skaičiuojant absoliučiais skaičiais – Kaune, Mažeikių r., Šiauliuose, Vilniuje ir Vilniaus rajone (10-16 specialistų); didžiausias procentas „naujų“ specialistų tarp visų specialistų išlieka Neringos sav. (100 proc.); 50-75 proc. „naujų“ specialistų dirba Alytaus miesto ir Alytaus r., Biržų r., Kaišiadorių r., Kalvarijos sav., Kauno r., Mažeikių r., Pasvalio r., Šalčininkų r., Šiaulių r., Tauragės r., Trakų r., Ukmergės r., Zarasų r. savivaldybėse. Visi karjeros specialistai turėjo didesnę negu 2 m. darbo patirtį Anykščių r., Druskininkų r., Elektrėnų r., Ignalinos r., Kelmės r., Klaipėdos r., Kupiškio r., Pagėgių sav., Prienų r., Skuodor., Šakių r., Širvintų r. savivaldybėse (8 lentelė).

Palyginome 16-os didžiausią „naujų“ procentą (pusė ir daugiau specialistų savivaldybės mokyklose) turinčias savivaldybes, kiek valandų buvo skiriama specialistų kvalifikacijos kėlimui. Dešimtyje savivaldybių kvalifikacijos kėlimo valandų skaičius viršijo šalies vidurkį ir sudarė 11 – 26 ak. val. Neringos sav. buvo skirta 48 ak. val., penkiose savivaldybėse šis skaičius nesiekė šalies vidurkio (t.y. 9,81 ak. val.). Galima būtų teigti, kad ne visose savivaldybėse skiriamas pakankamas dėmesys naujų karjeros specialistų mokymams. (6 ir 8 lentelių palyginimas).

8 lentelė. Karjeros specialistų darbo patirtis pagal savivaldybes

Savivaldybė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Akmenės r. sav.	2016-2017	4	2	1	50,00%
Alytaus m. sav.	2016-2017	6	6	3	50,00%
Anykščių r. sav.	2016-2017	7	9	0	0,00%
Biržų r. sav.	2016-2017	10	5	3	60,00%
Druskininkų sav.	2016-2017	2	1	0	0,00%
Elektrėnų sav.	2016-2017	3	5	0	0,00%
Ignalinos r. sav.	2016-2017	5	1	0	0,00%
Jonavos r. sav.	2016-2017	12	9	4	44,44%
Joniškio r. sav.	2016-2017	7	4	1	25,00%
Jurbarko r. sav.	2016-2017	7	4	1	25,00%
Kaišiadorių r. sav.	2016-2017	7	4	2	52,94%
Kalvarijos sav.	2016-2017	7	7	5	71,43%
Kauno m. sav.	2016-2017	34	36	13	36,11%
Kauno r. sav.	2016-2017	8	2	1	50,00%
Kazlų Rūdos sav.	2016-2017	5	3	0	0,00%
Kėdainių r. sav.	2016-2017	12	12	2	16,67%
Kelmės r. sav.	2016-2017	4	10	0	0,00%
Klaipėdos m. sav.	2016-2017	23	21	5	23,81%
Klaipėdos r. sav.	2016-2017	11	9	0	0,00%
Kretingos r. sav.	2016-2017	4	4	1	25,00%
Kupiškio r. sav.	2016-2017	6	4	0	0,00%
Lazdijų r. sav.	2016-2017	9	11	3	27,27%
Marijampolės sav.	2016-2017	13	12	3	25,00%
Mažeikių r. sav.	2016-2017	13	13	10	76,92%
Molėtų r. sav.	2016-2017	5	3	1	33,33%
Neringos sav.	2016-2017	1	1	1	100,00%
Pagėgių sav.	2016-2017	5	2	0	0,00%
Pakruojo r. sav.	2016-2017	3	7	2	28,57%
Palangos m. sav.	2016-2017	1	0	0	
Panevėžio m. sav.	2016-2017	14	13	5	38,46%
Panevėžio r. sav.	2016-2017	9	9	4	44,44%
Pasvalio r. sav.	2016-2017	4	4	2	50,00%
Plungės r. sav.	2016-2017	6	7	2	28,57%
Prienų r. sav.	2016-2017	8	6	0	0,00%
Radviliškio r. sav.	2016-2017	4	3	1	33,33%
Raseinių r. sav.	2016-2017	8	6	1	16,67%
Rietavo sav.	2016-2017	1	0	0	
Rokiškio r. sav.	2016-2017	6	7	2	28,57%

Šakių r. sav.	2016-2017	3	1	0	0,00%
Šalčininkų r. sav.	2016-2017	12	9	6	66,67%
Šiaulių m. sav.	2016-2017	26	35	15	42,86%
Šiaulių r. sav.	2016-2017	15	12	8	66,67%
Šilalės r. sav.	2016-2017	9	12	4	33,33%
Šilutės r. sav.	2016-2017	9	12	4	33,33%
Širvintų r. sav.	2016-2017	5	3	0	0,00%
Skuodo r. sav.	2016-2017	3	2	0	0,00%
Svenčionių r. sav.	2016-2017	4	3	1	33,33%
Tauragės r. sav.	2016-2017	8	10	6	60,00%
Telšių r. sav.	2016-2017	12	14	5	35,71%
Trakų r. sav.	2016-2017	11	12	6	50,00%
Ukmergės r. sav.	2016-2017	12	14	7	50,00%
Utenos r. sav.	2016-2017	7	5	3	60,00%
Varėnos r. sav.	2016-2017	6	8	1	12,50%
Vilkaviškio r. sav.	2016-2017	6	4	2	50,00%
Vilniaus m. sav.	2016-2017	53	56	14	25,00%
Vilniaus r. sav.	2016-2017	26	35	16	45,71%
Visagino sav.	2016-2017	3	4	1	25,00%
Zarasų r. sav.	2016-2017	4	2	1	50,00%
Suvestinė		528	515	179	34,79%

Apibendrinus duomenis, galime matyti, kad praėjusiais metais Lietuvos mokyklų karjeros specialistai dėl vienokių ar kitokių priežasčių nepakankamai tobulino savo ugdymo karjerai kompetencijas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, tik nedidelė jų dalis (nepilni 14 proc.) buvo įgiję specializuotą aukštąjį išsilavinimą, tačiau didesnė dalis (apie 65 proc.) turėjo 2 m. ir didesnę darbo patirtį.

3.4. Kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų

Siekdami įvertinti, kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų, turėtume išklausti profesinio orientavimo paslaugų gavėjų (mokinių) nuomonę apie paslaugų ir mokymo(si) metodinių priemonių prieinamumą, kokybę ir kt. Tam reikalingas nešališkas, objektyvus, reprezentatyvus mokinių nuomonės tyrimas.

Šiai dienai mokinių karjeros kompetencijų ugdymo sąlygas galime vertinti analizuodami profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų finansavimą ir šių paslaugų pobūdį atspindinčius rodiklius.

Vienas mokinių profesinio orientavimo **finansavimo** stebėsenos srities rodiklis (“Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius”) buvo išanalizuotas šios ataskaitos skyriuje “Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas”. Antro finansinį indėlį į profesinio orientavimo sistemą nusakančio rodiklio “Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos” reikšmę sudaro 2016-2017 mokslo metais mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui arba tik profesiniam orientavimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų suma.

Remiantis UKSIS duomenimis, praėjusiais mokslo metais mokyklos pagal savivaldybes panaudotojo nuo 0 iki 5,86 (2015-2016m.- 0,04 iki 9,30) eurų profesinio orientavimo lėšų vienam mokiniui. Virš 150 mokyklų iš 528 pateikusių rodiklių ataskaitas, praėjusiais mokslo metais profesiniam orientavimui nepanaudojo mokinio krepšelio lėšų arba nepateikė duomenų apie tai. Bendra profesinio orientavimo lėšų suma (mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui arba tik profesiniam orientavimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų suma) praėjusiais mokslo metais buvo 248.211 (arba 1,09 eur vienam mokiniui) ; 2015-2016 m. buvo 286 tūkst. eurų (1,11 eur vienam mokiniui).

Remiantis turimais duomenimis ir palyginus šalies investicijas į profesinį orientavimą pagal institucijos grupę, galime matyti, kad 2016-2017 m.m. vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui ir vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui per metus teko vienodai profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšų. (2015-2016 m. profesinio mokymo įstaigose buvo skiriama nežymiai daugiau lėšų nei bendrojo ugdymo, 2014-2015 m.m. vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui buvo dvigubai daugiau lėšų negu vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui) (9 lentelė).

Žvelgiant į mokinių profesinio orientavimo finansavimo kaitą per penkerius mokslo metus nuo 2012-2013 m.m., matomas nuoseklus lėšų, skiriamų vieno mokinio profesiniam orientavimui, mažėjimas tiek bendrojo ugdymo įstaigose, tiek profesinio mokymo įstaigose (9 lentelė).

9 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal institucijos grupę

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	493	229704,69	212.395	1,08
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	35	39712,20	36.818	1,08
Suvestinė		528	269416,89	248.211	1,09

**Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal institucijos grupę,
kaita 2012/2013 – 2016/2017 m.m.**

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	759	6110130,56	254.795	23,98
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	648	1184780,12	242.932	4,88
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	694	273386,88	231.200	1,18
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	683	248078,85	221.041	1,12
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	493	229704,69	212.395	1,08
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	81	1310960,39	40.046	32,74
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	46	221219,04	39.620	5,58
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	46	22560,89	38.536	0,59
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	45	43330,84	37.483	1,16
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	35	39712,20	36.818	1,08

Analizuodami finansinį indėlį į mokinių ugdymą karjerai pagal savivaldybes, pastebėjome, kad 2016-2017 m. m. šalies vidurkis (1,09 Eur), kaip ir praėjusiais mokslo metais, nesiekė pusę savivaldybių. Daugiausia profesinio orientavimo lėšų vienam mokiniui, buvo panaudota Anykščių r., Kaišiadorių r., Šiaulių miesto savivaldybėse (3-5,86 Eur). Maksimalus skirtų lėšų skaičius kelis kartus atsilieka nuo praėjusiais mokslo metais skirtų maksimalių lėšų savivaldybėse (5,3-9,3 Eur Neringos sav. ir Varėnos r.). Didžiausia lėšų suma absoliučiais skaičiais buvo panaudota didžiuosiuose šalies miestuose (10 lentelė).

10 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal savivaldybes

Savivaldybė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Akmenės r. sav.	2016-2017	4	1801,00	1.979	0,91
Alytaus m. sav.	2016-2017	6	11280,98	6.435	1,75
Alytaus r. sav.	2016-2017			1.636	
Anykščių r. sav.	2016-2017	7	10598,01	1.807	5,86
Birštono sav.	2016-2017			369	
Biržų r. sav.	2016-2017	10	1964,27	2.557	0,77
Druskininkų sav.	2016-2017	2	90,00	1.538	0,06
Elektrėnų sav.	2016-2017	3	804,38	2.532	0,32
Ignalinos r. sav.	2016-2017	5	937,88	1.010	0,93
Jonavos r. sav.	2016-2017	12	3609,23	4.105	0,88
Joniškio r. sav.	2016-2017	7	2832,99	2.058	1,38
Jurbarko r. sav.	2016-2017	7	3070,00	2.440	1,26
Kaišiadorių r. sav.	2016-2017	7	9099,26	2.989	3,04
Kalvarijos sav.	2016-2017	7	2785,04	957	2,91
Kauno m. sav.	2016-2017	34	20113,96	31.709	0,63
Kauno r. sav.	2016-2017	8	1595,00	5.822	0,27
Kazlų Rūdos sav.	2016-2017	5	500,00	929	0,54
Kėdainių r. sav.	2016-2017	12	4746,25	4.319	1,10
Kelmės r. sav.	2016-2017	4	2025,00	2.603	0,78
Klaipėdos m. sav.	2016-2017	23	19755,84	14.320	1,38
Klaipėdos r. sav.	2016-2017	11	3237,60	2.972	1,09
Kretingos r. sav.	2016-2017	4	6427,29	3.349	1,92
Kupiškio r. sav.	2016-2017	6	2740,31	1.761	1,56
Lazdijų r. sav.	2016-2017	9	1722,51	1.895	0,91
Marijampolės sav.	2016-2017	13	4343,00	5.551	0,78
Mažeikių r. sav.	2016-2017	13	3700,00	5.066	0,73
Molėtų r. sav.	2016-2017	5	2751,24	1.511	1,82
Neringos sav.	2016-2017	1	180,00	90	2,00
Pagėgių sav.	2016-2017	5	764,00	650	1,18
Pakruojo r. sav.	2016-2017	3	509,00	1.806	0,28
Palangos m. sav.	2016-2017	1	157,00	790	0,20
Panevėžio m. sav.	2016-2017	14	9692,66	9.027	1,07
Panevėžio r. sav.	2016-2017	9	680,46	2.048	0,33
Pasvalio r. sav.	2016-2017	4	684,00	2.274	0,30
Plungės r. sav.	2016-2017	6	4741,00	3.341	1,42
Prienų r. sav.	2016-2017	8	1180,25	1.835	0,64
Radviliškio r. sav.	2016-2017	4	541,00	3.321	0,16
Raseinių r. sav.	2016-2017	8	3998,48	2.947	1,36
Rietavo sav.	2016-2017	1	0,00	618	0,00
Rokiškio r. sav.	2016-2017	6	1848,55	2.608	0,71
Skuodo r. sav.	2016-2017	3	0,00	1.445	0,00

Šakių r. sav.	2016-2017	3	1366,00	2.581	0,53
Šalčininkų r. sav.	2016-2017	12	5086,57	2.689	1,89
Šiaulių m. sav.	2016-2017	26	46033,79	10.271	4,48
Šiaulių r. sav.	2016-2017	15	3545,79	2.714	1,31
Šilalės r. sav.	2016-2017	9	5604,54	2.319	2,42
Šilutės r. sav.	2016-2017	9	2080,40	4.115	0,51
Širvintų r. sav.	2016-2017	5	1737,86	1.174	1,48
Švenčionių r. sav.	2016-2017	4	2495,14	2.188	1,14
Tauragės r. sav.	2016-2017	8	2071,20	3.523	0,59
Telšių r. sav.	2016-2017	12	7830,00	3.846	2,04
Trakų r. sav.	2016-2017	11	4670,54	2.774	1,68
Ukmergės r. sav.	2016-2017	12	5130,24	3.174	1,62
Utenos r. sav.	2016-2017	7	2205,00	3.165	0,70
Varėnos r. sav.	2016-2017	6	3952,20	1.743	2,27
Vilkaviškio r. sav.	2016-2017	6	889,63	3.432	0,26
Vilniaus m. sav.	2016-2017	53	23346,31	43.872	0,53
Vilniaus r. sav.	2016-2017	26	2384,24	6.001	0,40
Visagino sav.	2016-2017	3	680,00	1.554	0,44
Zarasų r. sav.	2016-2017	4	800,00	1.424	0,56
Suvestinė	2016-2017	528	269416,89	248.211	1,09

Turime pripažinti, kad UKSIS duomenų teikėjai nepakankamai aktyviai ir nepakankamai tiksliai teikia informaciją apie profesiniam orientavimui panaudotas lėšas. Sunkumų kyla dėl to, kad šiuos duomenis turi mokyklų buhalterijos, kurios apskaitai naudoja kalendorinius metus, skaičiavimą taip pat komplikuoja į vieną mokinio krepšelio „eilutę“ sujungtos lėšos mokinių pažintinei veiklai ir mokinių profesiniam orientavimui (kartais ir neformaliajam švietimui), taip pat, mokykloms susijungiant, duomenys apie panaudotas lėšas atsiduria archyvuose ir UKSIS duomenų teikimo metu neprieinami karjeros specialistams.

Šalies mokyklose vyraujanti teikiama **profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų pobūdį** atskleidžia trys rodikliai, atspindintys mokinių poreikį rinktis individualias arba teikiamas mokinių grupėje karjeros paslaugas savo mokykloje arba už mokyklos ribų ir mokyklos galimybes užtikrinti šių paslaugų prieinamumą bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes (tai paslaugas gavusių mokinių skaičiai).

Stebėsenos duomenys rodo, kad 2012 - 2013 mokslo metais bent vieną individualią profesinio orientavimo (karjeros) konsultaciją gavo 30 proc. mokinių, bent vieną profesinio orientavimo (karjeros) paslaugą grupėje (grupinė konsultacija, seminaras, klasės valandėlė, karjeros pamoka ir kt.) gavo 69 proc. mokinių. Profesinio mokymo įstaigose individualiai konsultavosi kiek didesnė dalis mokinių (34 proc.) negu bendrojo ugdymo mokyklose (29 proc.).

Karjeros paslaugos mokinių grupėje pasiekė didesnę dalį bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (71 proc.) negu profesinio mokymo įstaigų mokinius (55 proc.).

2013-2014 mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas (ypač grupinių konsultacijų, seminarų, klasės valandėlių, karjeros pamokų) buvo mažesnis – individualią konsultaciją gavo 26 proc. mokinių, paslaugą grupėje gavo 54 proc. mokinių. Ypač sumažėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių karjeros paslaugų, dalis.

2014-2015 mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas buvo beveik toks pat, kaip ankstesniais metais (individualią konsultaciją gavo 26 proc. mokinių, paslaugą grupėje gavo 53 proc. mokinių), tačiau dar labiau sumažėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių karjeros paslaugų, dalis.

2015-2016 mokslo metais mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų grupėje procentas liko toks pat, bet 6 proc. padidėjo mokinių skaičius, gavusių paslaugų grupėje profesinio mokymo įstaigose; 2 procentais padaugėjo mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų bendrojo ugdymo mokykloje, o profesinio mokymo įstaigose tokių mokinių padaugėjo beveik 7 proc. (11 lentelė).

2016-2017 mokslo metais, lyginant su 2015-2016 m.m., sumažėjo mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų grupėje savo mokykloje: profesinio mokymo įstaigose kiek daugiau nei 3 proc., o bendrojo ugdymo mokyklose net 13 proc.; gavusių individualių paslaugų savo mokykloje: profesinio mokymo įstaigose sumažėjo 7 proc, bendrojo ugdymo įstaigose sumažėjo 5 proc. Žvelgiant į individualių ir grupinių paslaugų teikimo retrospektyvą, bendrojo ugdymo įstaigose yra ryškiausias sumažėjimas per penkerius mokslo metus. (11 lentelė).

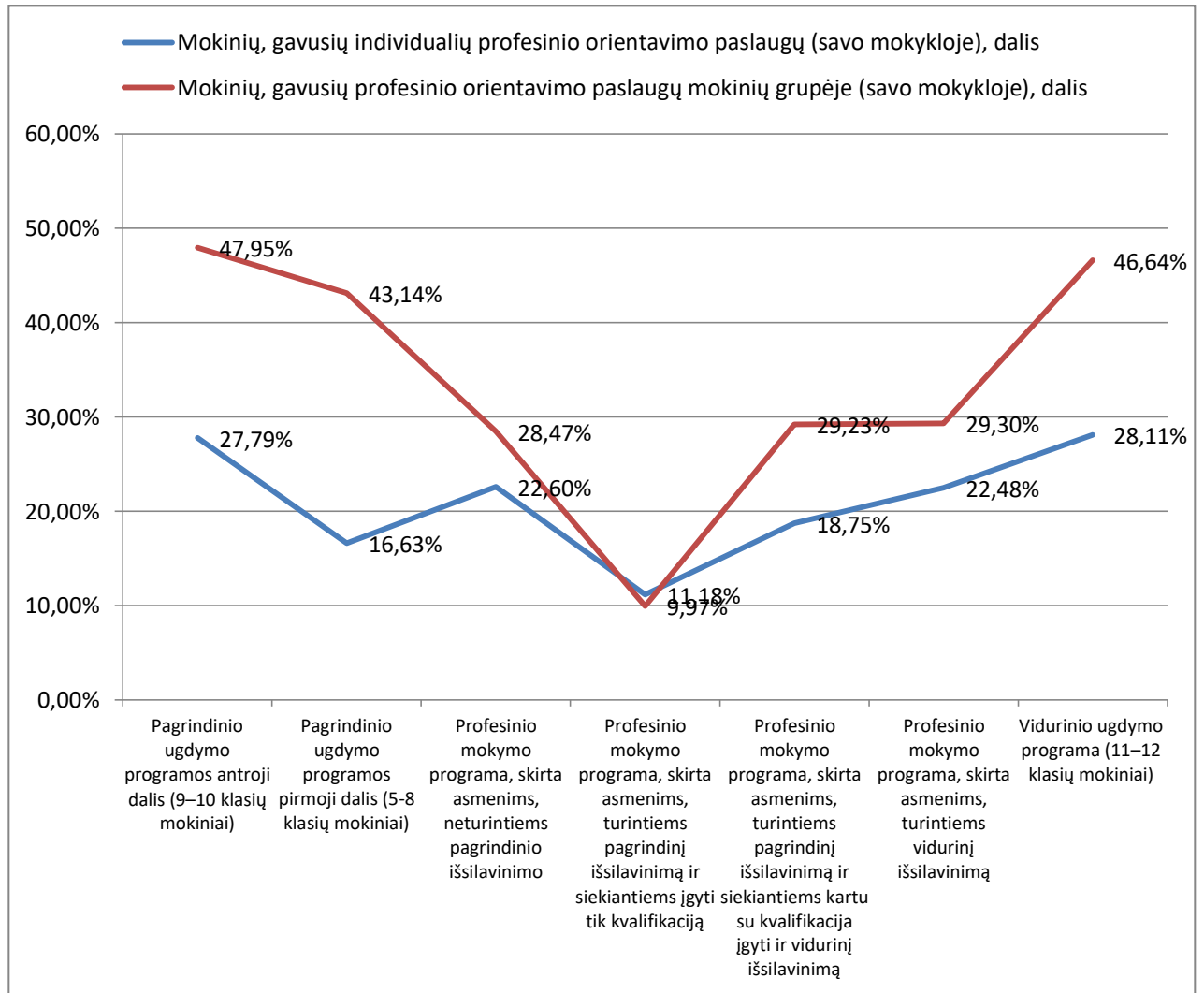
11 lentelė. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal institucijos grupę ir metus

Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	22,66%	45,51%
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	20,48%	28,96%
Suvestinė		22,43%	43,23%

Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal institucijos grupę ir metus, kaita 2012/2013 – 2016/2017 m.m.			
Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	30,22%	74,39%
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	29,63%	62,40%
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	27,74%	58,64%
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	29,75%	58,81%
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	22,66%	45,51%
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	34,21%	55,13%
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	21,31%	31,37%
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	18,96%	27,02%
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	27,36%	32,25%
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	20,48%	28,96%

Pagrindiniai tiek individualių, tiek grupinių karjeros paslaugų gavėjai visose septyniose mokinių grupėse 2016-2017 mokslo metais, kaip ir ankstesniais metais, buvo 9-10 klasių ir 11-12 klasių mokiniai (28 proc. šių klasių mokinių gavo bent vieną individualią konsultaciją ir apie 47 proc. šių klasių mokinių gavo bent vieną karjeros paslaugą grupėje). 2015-2016 m. šis procentas sudarė atitinkamai 35 ir 60 proc. Taigi, ir daugiausia paslaugų gaunančiose mokinių grupėse stebimas ryškus paslaugų sumažėjimas.

Individualiomis karjeros paslaugomis mažiausiai naudojosi 5-8 klasių mokiniai (16,5 %) bei besimokantieji pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją (11 %). (2015-2016 m. buvo apie 22 proc.). Paslaugomis mokinių grupėje mažiausiai naudojosi taip pat besimokantieji pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją - apie 10 % (2015-2016 m. buvo 25 proc.) (4 pav.).

4 pav.

11a lentelė. Profesinio orientavimo paslaugų gavėjai (pagal mokinių grupes), 2016-2017m.
m.

Moklo metai	Mokinių koncentras	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2016-2017	Pagrindinio ugdymo programos antroji dalis (9–10 klasių mokiniai)	27,79%	47,95%	34,98%
2016-2017	Pagrindinio ugdymo programos pirmoji dalis (5-8 klasių mokiniai)	16,63%	43,14%	33,57%
2016-2017	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo	22,60%	28,47%	21,51%
2016-2017	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją	11,18%	9,97%	9,06%

2016-2017	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą	18,75%	29,23%	25,12%
2016-2017	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą	22,48%	29,30%	26,35%
2016-2017	Vidurinio ugdymo programa (11–12 klasių mokiniai)	28,11%	46,64%	33,62%
Suvestinė		22,22%	43,05%	32,76%

**Profesinio orientavimo paslaugų gavėjai (pagal mokinių grupes),
kaita 2012/2013 – 2016/2017 m. m.**

Mokslo metai	Mokinių koncentras	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2012-2013	Pagrindinio ugdymo programos pirmoji dalis (5-8 klasių mokiniai)	17,02%	69,06%	35,07%
2013-2014		21,06%	59,16%	35,39%
2014-2015		19,38%	55,83%	44,53%
2015-2016		21,77%	54,68%	41,98%
2016-2017		16,63%	43,14%	33,57%
2012-2013	Pagrindinio ugdymo programos antroji dalis (9–10 klasių mokiniai)	40,13%	76,36%	43,94%
2013-2014		34,94%	62,87%	41,67%
2014-2015		34,32%	61,72%	47,38%
2015-2016		35,59%	61,57%	46,89%
2016-2017		27,79%	47,95%	34,98%
2012-2013	Vidurinio ugdymo programa (11–12 klasių mokiniai)	42,92%	76,28%	43,50%
2013-2014		35,98%	60,97%	38,10%
2014-2015		36,02%	60,14%	44,41%
2015-2016		38,02%	61,18%	46,09%
2016-2017		28,11%	46,64%	33,62%
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją	37,82%	42,77%	34,85%
2013-2014		11,28%	19,25%	17,26%
2014-2015		13,67%	31,10%	25,20%
2015-2016		22,34%	25,89%	24,11%
2016-2017		11,18%	9,97%	9,06%
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą	34,79%	57,71%	40,48%
2013-2014		25,18%	36,57%	23,68%
2014-2015		17,95%	30,08%	22,65%
2015-2016		24,95%	30,52%	26,19%
2016-2017		18,75%	29,23%	25,12%
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą	33,96%	54,61%	40,39%
2013-2014		18,37%	26,00%	18,02%
2014-2015		19,11%	21,22%	17,31%
2015-2016		29,78%	35,30%	32,33%
2016-2017		22,48%	29,30%	26,35%

Profesinio orientavimo paslaugų gavėjų (pagal mokinių grupes) kaita per penkerius mokslo metus rodo, kad per 2016-2017 m.m. net 10-20 proc. sumažėjo mokinių dalis bendrojo ugdymo mokyklose, gaunančių individualių paslaugų bei grupinių paslaugų mokykloje ir už jos ribų. Mažėjimo tendencijos buvo kiekvienais mokslo metais, tačiau ne tokios ryškios. Analogiškai 10-15 proc. sumažėjimas stebimas tarp mokinių, besimokančių pagal profesinio mokymo programas, skirtas asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją. (*11a lentelė*).

Palyginus pagal savivaldybes, didžiausia dalis mokinių (50-69 proc.), praėjusiais mokslo metais gavusių **individualių karjeros konsultacijų** savo mokykloje, buvo Anykščių r., Joniškio r., Kazlų Rūdos sav., Šilalės r. savivaldybėse, mažiausia – Druskininkų sav., Pakruojo r., Palangos m., Pasvalio r., Vilkaviškio r., Vilniaus miesto savivaldybėse (iki 10 proc.; Birštono sav. ir Alytaus r. sav. duomenų nepateikė.). Šalies vidurkio (22,43 proc.) nesiekė apie 41 proc. savivaldybių.

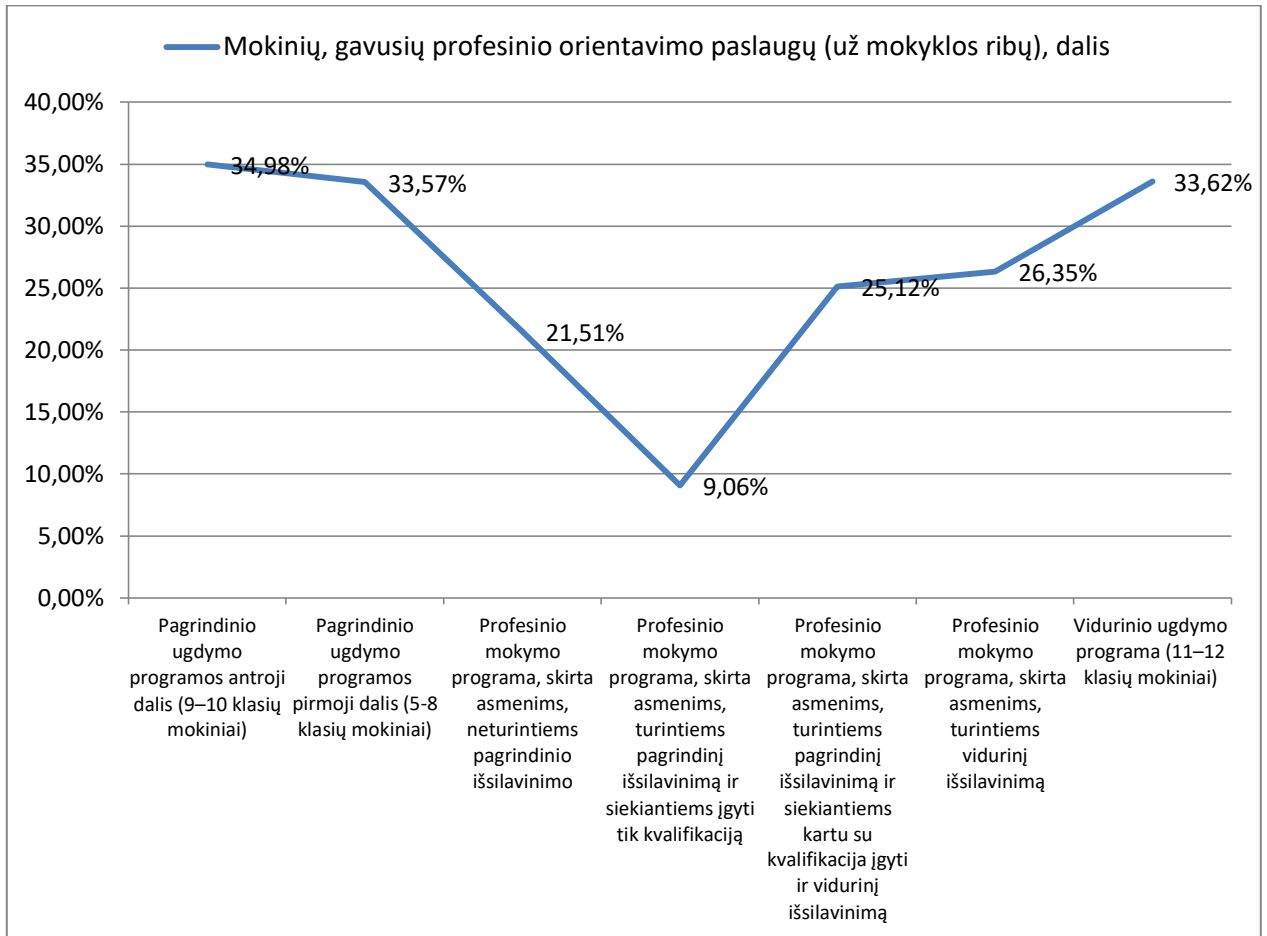
Didžiausia dalis mokinių, bent kartą gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių **grupėje savo mokykloje**, buvo Anykščių r., Ignalinos r., Kalvarijos sav., Neringos savivaldybėse (82-98 proc.). Mažiausia dalis (6-11 proc.) – Druskininkų sav., Skuodo r., Palangos m. savivaldybėse. Šalies vidurkio (43 proc.) nesiekė trečdalis savivaldybių (12 lentelė).

12 lentelė. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal savivaldybes

Mokslo metai	Savivaldybė	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2016-2017	Akmenės r. sav.	30,52%	39,51%	30,77%
2016-2017	Alytaus m. sav.	14,11%	34,59%	28,75%
2016-2017	Alytaus r. sav.			
2016-2017	Anykščių r. sav.	56,95%	82,18%	60,32%
2016-2017	Birštono sav.			
2016-2017	Biržų r. sav.	27,61%	55,73%	37,97%
2016-2017	Druskininkų sav.	9,23%	11,05%	8,19%
2016-2017	Elektrėnų sav.	25,08%	44,79%	22,35%
2016-2017	Ignalinos r. sav.	24,85%	86,93%	44,16%
2016-2017	Jonavos r. sav.	17,66%	46,65%	29,87%
2016-2017	Joniškio r. sav.	50,78%	74,98%	58,70%
2016-2017	Jurbarko r. sav.	23,20%	22,79%	23,07%
2016-2017	Kaišiadorių r. sav.	33,56%	49,72%	31,55%
2016-2017	Kalvarijos sav.	37,10%	85,89%	77,95%
2016-2017	Kauno m. sav.	18,09%	32,57%	30,05%

2016-2017	Kauno r. sav.	10,58%	23,87%	15,05%
2016-2017	Kazlų Rūdos sav.	69,11%	68,14%	77,61%
2016-2017	Kėdainių r. sav.	18,82%	51,10%	43,92%
2016-2017	Kelmės r. sav.	19,55%	31,46%	22,51%
2016-2017	Klaipėdos m. sav.	24,07%	46,68%	39,57%
2016-2017	Klaipėdos r. sav.	12,05%	32,44%	36,44%
2016-2017	Kretingos r. sav.	13,14%	17,44%	11,73%
2016-2017	Kupiškio r. sav.	34,75%	42,36%	31,80%
2016-2017	Lazdijų r. sav.	28,87%	54,30%	38,36%
2016-2017	Marijampolės sav.	17,42%	41,11%	19,15%
2016-2017	Mažeikių r. sav.	44,32%	62,81%	58,09%
2016-2017	Molėtų r. sav.	48,78%	50,56%	32,89%
2016-2017	Neringos sav.	46,67%	97,78%	46,67%
2016-2017	Pagėgių sav.	13,23%	13,23%	12,15%
2016-2017	Pakruojo r. sav.	2,05%	21,15%	7,70%
2016-2017	Palangos m. sav.	6,58%	6,58%	6,58%
2016-2017	Panevėžio m. sav.	39,97%	54,02%	48,88%
2016-2017	Panevėžio r. sav.	18,36%	41,80%	27,93%
2016-2017	Pasvalio r. sav.	9,81%	21,72%	12,01%
2016-2017	Plungės r. sav.	31,04%	52,53%	41,01%
2016-2017	Prienų r. sav.	26,10%	46,27%	29,10%
2016-2017	Radviliškio r. sav.	16,11%	26,23%	23,76%
2016-2017	Raseinių r. sav.	26,20%	66,07%	51,78%
2016-2017	Rietavo sav.	34,30%	66,99%	30,10%
2016-2017	Rokiškio r. sav.	20,78%	46,47%	33,93%
2016-2017	Skuodo r. sav.	10,52%	11,00%	7,96%
2016-2017	Šakių r. sav.	18,13%	22,20%	16,97%
2016-2017	Šalčininkų r. sav.	28,67%	43,25%	26,70%
2016-2017	Šiaulių m. sav.	30,22%	69,93%	60,98%
2016-2017	Šiaulių r. sav.	30,73%	54,46%	43,52%
2016-2017	Šilalės r. sav.	63,26%	77,32%	63,78%
2016-2017	Šilutės r. sav.	24,11%	52,59%	34,85%
2016-2017	Širvintų r. sav.	49,49%	49,32%	29,05%
2016-2017	Švenčionių r. sav.	12,93%	36,56%	23,81%
2016-2017	Tauragės r. sav.	39,09%	55,32%	51,46%
2016-2017	Telšių r. sav.	37,31%	50,83%	33,93%
2016-2017	Trakų r. sav.	36,23%	61,46%	52,16%
2016-2017	Ukmergės r. sav.	28,61%	65,22%	48,71%
2016-2017	Utenos r. sav.	39,02%	64,17%	38,48%
2016-2017	Varėnos r. sav.	30,12%	47,27%	39,82%
2016-2017	Vilkaviškio r. sav.	8,22%	21,36%	9,67%
2016-2017	Vilniaus m. sav.	9,08%	35,78%	22,31%
2016-2017	Vilniaus r. sav.	35,91%	61,07%	45,66%
2016-2017	Visagino sav.	14,48%	23,75%	25,68%
2016-2017	Zarasų r. sav.	17,91%	35,60%	24,02%
Suvestinė		22,43%	43,23%	32,98%

Mokinių poreikį tobulinti karjeros kompetencijas kitoje įstaigoje, mokyklos sudaromas sąlygas mokiniams gauti informaciją apie mokymosi ir darbo galimybes pasitelkiant profesinio veiklinimo vizitus, ekskursijas, susitikimus su švietimo įstaigų atstovais, darbdaviais ir kitais asmenimis, taip pat ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes atspindi rodiklis “Mokinių, gavusių profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų (už mokyklos ribų), dalis”. Šis rodiklis gali rodyti ne tik mokyklos bendradarbiavimo ryšius su kitomis įstaigomis profesinio orientavimo srityje, bet ir finansines (pvz., transporto naudojimo) galimybes. Praėjusiais mokslo metais tiek mažiau mokinių, nei ankstesniais metais (33 proc., 2015-2016 buvo 41 proc.), bent kartą dalyvavo mokyklos suorganizuotoje išvykoje, siekdami patobulinti savo karjeros žinias, gebėjimus ir nuostatas (vizitas į įmonę, jaunimo darbo centrą, kitą mokymo įstaigą, studijų parodą, atvirų durų dienas, individuali ar grupinė konsultacija, seminaras, profesijos pristatymas ir kt.). Kaip ir anksčiau, 9-10 klasių mokiniai sudarė didžiausią dalį (beveik 35 proc., 2015-2016 m.m. buvo 46 proc.) gavusių karjeros paslaugų už mokyklos ribų. Beveik toks pat procentas yra ir 11-12 klasių mokinių (33 proc; o 2015-2016 m. buvo 45 proc.). Mažiausią dalį – 9 proc. sudarė besimokantys pagal profesinio mokymo programas, skirtas asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją. (5 pav.).

5 pav.

Karjeros paslaugų už mokyklos ribų gavėjai (pagal koncentrus)

Palyginus savivaldybes, didžiausia dalis mokinių, praėjusiais mokslo metais tobulinusių karjeros kompetencijas už mokyklos ribų, buvo Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse (virš 75 proc.), mažiausia – Druskininkų sav., Pakruojo r., Skuodo r., Vilkaviškio r. savivaldybėse (iki 10 proc.). Šalies vidurkio (33 proc.) nesiekė pusė savivaldybių (12 lentelė).

Apibendrinus duomenis, susijusius su karjeros paslaugų teikimu mokykloje, galime teigti, kad penktus metus iš eilės šalies mokiniams labiau prieinamos yra karjeros paslaugos grupėje negu individualios karjeros konsultacijos, tačiau abiejų rūšių paslaugų teikimas pastaraisiais mokslo metais sumažėjęs, ypač bendrojo ugdymo mokyklose. Taip pat, didesnė dalis mokinių tobulina savo karjeros kompetencijas už mokyklos ribų negu individualiai konsultuojasi su mokyklos karjeros specialistais, tačiau ir grupinių konsultacijų už mokyklos ribų mokiniai gavo mažiau, nei anksčiau buvusiais laikotarpiais.

3.5. Mokinių karjeros kompetencijos – profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) rezultatas

Mokinių karjeros kompetencijos, jų įgijimas arba patobulinimas yra vienas iš pagrindinių mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) siekiamų rezultatų. Siekiant įvertinti mokinių karjeros kompetencijų lygį ar jo pokytį, reikalingas mokinių karjeros kompetencijų į(si)vertinimo tyrimas. Šiai dienai mokinių sąmoningumo ir motyvacijos kelti ir ieškoti atsakymų į savo karjeros planavimo klausimus lygį bei mokyklos galimybes teikti mokiniams pagalbą rengiant karjeros planus galime vertinti analizuodami mokinių, rengusių karjeros planus, skaičių.

Praėjusiais mokslo metais savo karjeros planus rengė kiek mažiau mokinių, nei 2015-2016 m.m. – apie 21 proc. vietoj buvusių 26 proc. (2013-2014 m.m. – 31 proc., 2014-2015 m.m. – 26 proc.). Lyginant pagal institucijų grupę, didesnė mokinių dalis karjeros planus rengė bendrojo ugdymo mokyklose negu profesinio mokymo įstaigose. Mokinių, rengusių karjeros planus bendrojo ugdymo mokyklose nuosekliai mažėja, profesinio mokymo įstaigose šis procentas lieka stabilus, apie 16 proc. (13 lentelė).

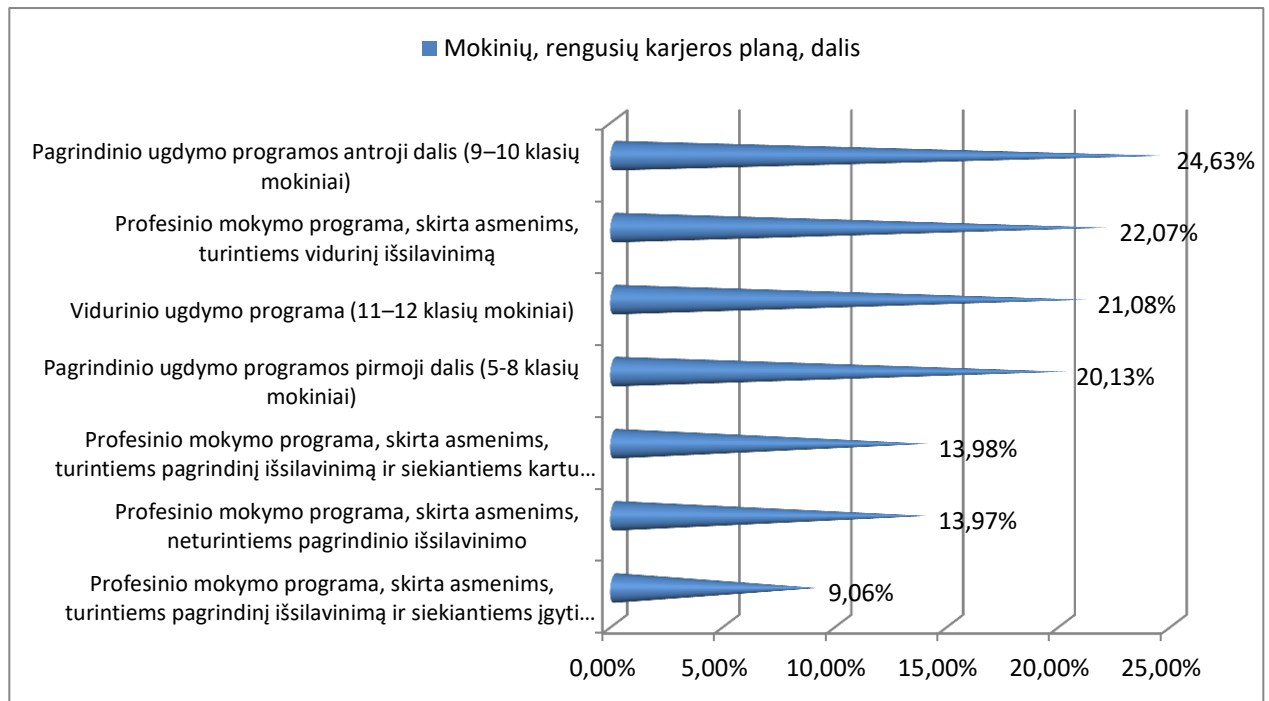
13 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal institucijos grupę)

Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2016-2017	Bendrojo ugdymo mokykla	212.395	46.086	21,70%
2016-2017	Profesinio mokymo įstaiga	36.818	6.144	16,69%
Suvestinė		248.211	52.230	21,04%

Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal institucijos grupę), kaita 2012/2013 – 2016/2017m.m.

Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2012-2013	Bendrojo ugdymo mokykla	254.795	91.372	35,86%
2013-2014		242.932	84.572	34,81%
2014-2015		231.200	65.388	28,28%
2015-2016		221.041	62.564	28,30%
2016-2017		212.395	46.086	21,70%
2012-2013	Profesinio mokymo įstaiga	40.046	11.958	29,86%
2013-2014		39.620	6.702	16,92%
2014-2015		38.536	4.659	12,09%
2015-2016		37.483	6.313	16,84%
2016-2017		36.818	6.144	16,69%

Lyginant karjeros planų rengimo duomenis pagal mokinių ugdymo koncentrus ir mokymo grupes, praėjusiais metais, kaip ir ankstesniais metais, karjeros planus rengė didžiausia dalis 9-10 kl. mokinių (32 proc.). Karjeros planus rengė mažiausiai besimokančiųjų pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą.(11 proc.) (6 pav.).

Mokslo metai	Mokinių koncentras	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
Suvestinė		20,92%

6 pav.

Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal mokinių ugdymo koncentrus ir mokymo grupes)

Lyginant pagal savivaldybes, praėjusiais mokslo metais karjeros planus rengė didžiausia dalis Joniškio r., Kalvarijos sav., Širvintų r., Tauragės rajono savivaldybių mokinių (virš 50 proc.) ir mažiausia dalis - Druskininkų sav., Pakruojo r., Palangos m., savivaldybių mokinių (nuo 0 iki 2 proc., Birštono sav. ir Alytaus r. sav. duomenų nepateikė). Šalies vidurkio (21 proc.) nesiekė apie pusė savivaldybių (14 lentelė).

14 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal savivaldybes)

Mokslo metai	Savivaldybė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2016-2017	Akmenės r. sav.	1.979	386	19,50%
2016-2017	Alytaus m. sav.	6.435	738	11,47%
2016-2017	Alytaus r. sav.	1.636		
2016-2017	Anykščių r. sav.	1.807	305	16,88%
2016-2017	Birštono sav.	369		
2016-2017	Biržų r. sav.	2.557	834	32,62%
2016-2017	Druskininkų sav.	1.538	32	2,08%
2016-2017	Elektrėnų sav.	2.532	168	6,64%
2016-2017	Ignalinos r. sav.	1.010	113	11,19%
2016-2017	Jonavos r. sav.	4.105	710	17,30%
2016-2017	Joniškio r. sav.	2.058	1.199	58,26%
2016-2017	Jurbarko r. sav.	2.440	356	14,59%
2016-2017	Kaišiadorių r. sav.	2.989	649	21,71%
2016-2017	Kalvarijos sav.	957	673	70,32%
2016-2017	Kauno m. sav.	31.709	8.331	26,27%
2016-2017	Kauno r. sav.	5.822	757	13,00%
2016-2017	Kazlų Rūdos sav.	929	323	34,77%
2016-2017	Kėdainių r. sav.	4.319	1.115	25,82%
2016-2017	Kelmės r. sav.	2.603	483	18,56%
2016-2017	Klaipėdos m. sav.	14.320	1.999	13,96%
2016-2017	Klaipėdos r. sav.	2.972	450	15,14%
2016-2017	Kretingos r. sav.	3.349	375	11,20%
2016-2017	Kupiškio r. sav.	1.761	241	13,69%
2016-2017	Lazdijų r. sav.	1.895	324	17,10%
2016-2017	Marijampolės sav.	5.551	840	15,13%
2016-2017	Mažeikių r. sav.	5.066	1.817	35,87%
2016-2017	Molėtų r. sav.	1.511	431	28,52%
2016-2017	Neringos sav.	90	42	46,67%
2016-2017	Pagėgių sav.	650	79	12,15%
2016-2017	Pakruojo r. sav.	1.806	6	0,33%
2016-2017	Palangos m. sav.	790	0	0,00%
2016-2017	Panevėžio m. sav.	9.027	2.445	27,09%
2016-2017	Panevėžio r. sav.	2.048	655	31,98%
2016-2017	Pasvalio r. sav.	2.274	294	12,93%
2016-2017	Plungės r. sav.	3.341	941	28,17%
2016-2017	Prienų r. sav.	1.835	351	19,13%
2016-2017	Radviliškio r. sav.	3.321	301	9,06%
2016-2017	Raseinių r. sav.	2.947	1.018	34,54%
2016-2017	Rietavo sav.	618	0	0,00%
2016-2017	Rokiškio r. sav.	2.608	390	14,95%
2016-2017	Skuodo r. sav.	1.445	128	8,86%
2016-2017	Šakių r. sav.	2.581	211	8,18%
2016-2017	Šalčininkų r. sav.	2.689	538	20,01%
2016-2017	Šiaulių m. sav.	10.271	5.089	49,55%

2016-2017	Šiaulių r. sav.	2.714	986	36,33%
2016-2017	Šilalės r. sav.	2.319	671	28,93%
2016-2017	Šilutės r. sav.	4.115	1.040	25,27%
2016-2017	Širvintų r. sav.	1.174	588	50,09%
2016-2017	Švenčionių r. sav.	2.188	635	29,02%
2016-2017	Tauragės r. sav.	3.523	1.917	54,41%
2016-2017	Telšių r. sav.	3.846	744	19,34%
2016-2017	Trakų r. sav.	2.774	787	28,37%
2016-2017	Ukmergės r. sav.	3.174	1.259	39,67%
2016-2017	Utenos r. sav.	3.165	391	12,35%
2016-2017	Varėnos r. sav.	1.743	531	30,46%
2016-2017	Vilkaviškio r. sav.	3.432	155	4,52%
2016-2017	Vilniaus m. sav.	43.872	4.002	9,12%
2016-2017	Vilniaus r. sav.	6.001	1.958	32,63%
2016-2017	Visagino sav.	1.554	223	14,35%
2016-2017	Zarasų r. sav.	1.424	206	14,47%
Suvestinė		248.211	52.230	21,04%

Apibendrinus duomenis, praėjusiais metais kas penktas šalies mokinys rengė savo karjeros planą. Apie pusė savivaldybių nesiekė šalies vidurkio, nuosekliai mažėja bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, pildančių karjeros planus.

3.6. Mokinių perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą

Profesinis orientavimas (ugdymas karjerai) prisideda prie mokymosi motyvacijos stiprinimo, sprendimų priėmimo gebėjimų ugdymo, nuostatų, susijusių su mokymusi visą gyvenimą, formavimo. Mokinių ugdymas karjerai gali daryti teigiamą įtaką ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygio pokyčiams, palengvinti perėjimą iš vieno mokymosi lygmens į kitą. Šiai dienai galime stebėti 10 ir 12 klasės mokinių ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos mastą.

Palyginus duomenis apie 10 klasės mokinių perėjimą į 11 klasę arba profesinio mokymo įstaigą pagal institucijų grupę, galime pastebėti, kad bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis pastaruosius ketverius metus siekė apie 2 proc. Profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis, per paskutinius dvejus metus mažėjusi (nuo 7,89 proc. 2013-2014 m. m. , 5,92 proc. 2014-2015 m. m. iki 4,77 proc.

2015-2016 m.m.), praėjusiais mokslo metais pašoko iki 6,90 proc., arba pusantro karto, lyginant su 2015-2016 mokslo metais. (15 lentelė).

15 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 10 klasės (pagal institucijų grupę)

Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis	Bendrojo ugdymo mokykla	Profesinio mokymo įstaiga
2012-2013	2,08%	7,19%
2013-2014	1,94%	7,89%
2014-2015	2,07%	5,92%
2015-2016	2,12%	4,77%
2016-2017	2,53%	6,90%

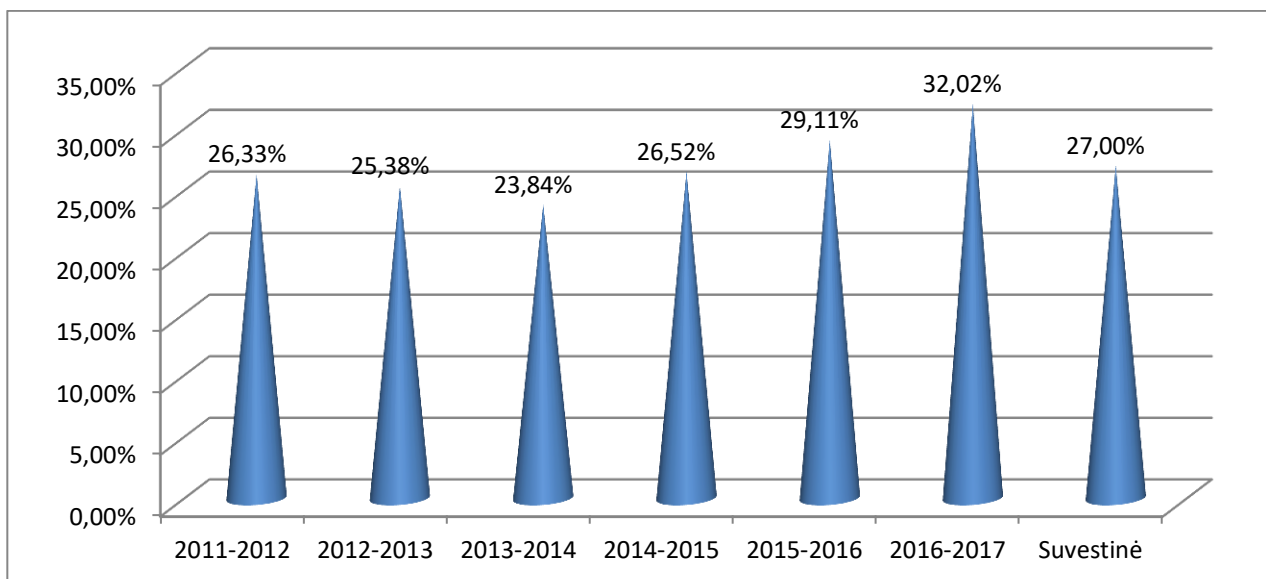
Palyginus duomenis pagal savivaldybes, galime matyti, kad didžiausia dalis mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo, praėjusiais metais buvo Kalvarijos sav., Radviliškio r. sav. (daugiau nei 7 proc.), Jonavos r., Joniškio r., Panevėžio r., Prienų r., Pagėgių sav., Rietavo r., Šiaulių r., Šilutės r. savivaldybėse (virš 5 proc.). Neringos savivaldybėje visi 10 klasės mokiniai toliau tęsė mokslą. Daugiau nei trečdalis savivaldybių pagal netęsiančių mokslo skaičių viršijo šalies vidurkį (2,64 proc., 2015-2016 m.m. jis buvo 2,17 proc.) (16 lentelė).

16 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 10 klasės (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Mokslo metai	10 klasės mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, skaičius	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo, skaičius	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis
Akmenės r. sav.	2016-2017	246	10	4,07%
Alytaus m. sav.	2016-2017	586	7	1,19%
Alytaus r. sav.	2016-2017	143	1	0,70%
Anykščių r. sav.	2016-2017	243	4	1,65%
Birštono sav.	2016-2017	40	0	0,00%
Biržų r. sav.	2016-2017	268	13	4,85%
Druskininkų sav.	2016-2017	174	2	1,15%
Elektrėnų sav.	2016-2017	229	4	1,75%
Ignalinos r. sav.	2016-2017	138	4	2,90%
Jonavos r. sav.	2016-2017	478	24	5,02%
Joniškio r. sav.	2016-2017	255	15	5,88%
Jurbarko r. sav.	2016-2017	281	8	2,85%
Kaišiadorių r. sav.	2016-2017	303	15	4,95%
Kalvarijos sav.	2016-2017	113	9	7,96%

Kauno m. sav.	2016-2017	2.985	55	1,84%
Kauno r. sav.	2016-2017	636	12	1,89%
Kazlų Rūdos sav.	2016-2017	109	5	4,59%
Kėdainių r. sav.	2016-2017	501	18	3,59%
Kelmės r. sav.	2016-2017	297	8	2,69%
Klaipėdos m. sav.	2016-2017	1.470	25	1,70%
Klaipėdos r. sav.	2016-2017	421	10	2,38%
Kretingos r. sav.	2016-2017	417	7	1,68%
Kupiškio r. sav.	2016-2017	200	5	2,50%
Lazdijų r. sav.	2016-2017	196	2	1,02%
Marijampolės sav.	2016-2017	591	11	1,86%
Mažeikių r. sav.	2016-2017	572	25	4,37%
Molėtų r. sav.	2016-2017	183	2	1,09%
Neringos sav.	2016-2017	10	0	0,00%
Pagėgių sav.	2016-2017	102	7	6,86%
Pakruojo r. sav.	2016-2017	196	5	2,55%
Palangos m. sav.	2016-2017	123	2	1,63%
Panevėžio m. sav.	2016-2017	1.053	15	1,42%
Panevėžio r. sav.	2016-2017	251	13	5,18%
Pasvalio r. sav.	2016-2017	273	9	3,30%
Plungės r. sav.	2016-2017	389	13	3,34%
Prienų r. sav.	2016-2017	234	14	5,98%
Radviliškio r. sav.	2016-2017	385	28	7,27%
Raseinių r. sav.	2016-2017	351	10	2,85%
Rietavo sav.	2016-2017	95	6	6,32%
Rokiškio r. sav.	2016-2017	269	5	1,86%
Šakių r. sav.	2016-2017	339	16	4,72%
Šalčininkų r. sav.	2016-2017	312	13	4,17%
Šiaulių m. sav.	2016-2017	1.132	20	1,77%
Šiaulių r. sav.	2016-2017	293	18	6,14%
Šilalės r. sav.	2016-2017	302	9	2,98%
Šilutės r. sav.	2016-2017	477	31	6,50%
Širvintų r. sav.	2016-2017	169	8	4,73%
Skuodo r. sav.	2016-2017	212	8	3,77%
Švenčionių r. sav.	2016-2017	198	2	1,01%
Tauragės r. sav.	2016-2017	396	11	2,78%
Telšių r. sav.	2016-2017	468	12	2,56%
Trakų r. sav.	2016-2017	324	4	1,23%
Ukmergės r. sav.	2016-2017	342	11	3,22%
Utenos r. sav.	2016-2017	370	9	2,43%
Varėnos r. sav.	2016-2017	235	5	2,13%
Vilkaviškio r. sav.	2016-2017	390	11	2,82%
Vilniaus m. sav.	2016-2017	4.604	80	1,74%
Vilniaus r. sav.	2016-2017	721	21	2,91%
Visagino sav.	2016-2017	172	4	2,33%
Zarasų r. sav.	2016-2017	132	2	1,52%
Suvestinė		27.394	723	2,64%

Išanalizavus duomenis apie 12 klasės mokinių perėjimą į profesinio mokymo įstaigą, kolegiją ar universitetą, galime pastebėti, kad 12 klasės mokinių, pasitraukiančių iš švietimo sistemos, dalis yra apie 12 kartų didesnė už iš švietimo sistemos pasitraukiančių 10 klasės mokinių dalį. Kelerius metus iš eilės ši dalis mažėjo, bet per paskutinius dvejus mokslo metus vėl padidėjo nuo 24 proc. 2013-2014 m. m. iki 27 proc. 2014-2015 m. m., 29 proc. 2015-2016 m.m. , 32 proc. 2016-2017 m.m. Galbūt šį pokytį lėmė padidėjęs studijų užsienyje populiarumas (UKSIS sistema neskaičiuoja tęsiančių mokslo kitose šalyse, todėl tokie mokiniai patenka į netęsiančių mokslo mokinių skaičių) arba jaunimo, sulaukusio pilnametystės, emigracijos tendencijos. (7 pav.).

7 pav.

Mokiniai, netęsiantys mokslo po 12 klasės (pagal mokslo metus)

Palyginus duomenis pagal savivaldybes, galime matyti, kad didžiausia dalis mokinių, gavusių brandos atestatą ir netęsiančių mokslo Lietuvos profesinio mokymo įstaigose, kolegijose ar universitetuose praėjusiais metais buvo Birštono sav. Akmenės r., Druskininkų sav., Jonavos r., Kalvarijos sav., Kazlų Rūdos sav., Širvintų r., Trakų r., Vilkaviškio r. savivaldybėse (40-50 proc.), mažiausia – Anykščių r., Ignalinos r. savivaldybėse (iki 20 proc.). Pusė savivaldybių viršijo šalies vidurkį (32,02 proc., 2015-2016m.m. vidurkis buvo 29,13 proc.) (17 lentelė)

17 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 12 klasės (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Mokslo metai	12 klasės mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, skaičius	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo, skaičius	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo profesinio mokymo įstaigoje, kolegijoje ar universitete, dalis
Akmenės r. sav.	2016-2017	221	106	47,96%
Alytaus m. sav.	2016-2017	587	151	25,72%
Alytaus r. sav.	2016-2017	118	29	24,58%
Anykščių r. sav.	2016-2017	188	37	19,68%
Birštono sav.	2016-2017	36	18	50,00%
Biržų r. sav.	2016-2017	173	55	31,79%
Druskininkų sav.	2016-2017	155	67	43,23%
Elektrėnų sav.	2016-2017	178	41	23,03%
Ignalinos r. sav.	2016-2017	123	24	19,51%
Jonavos r. sav.	2016-2017	361	156	43,21%
Joniškio r. sav.	2016-2017	168	53	31,55%
Jurbarko r. sav.	2016-2017	210	69	32,86%
Kaišiadorių r. sav.	2016-2017	248	79	31,85%
Kalvarijos sav.	2016-2017	87	37	42,53%
Kauno m. sav.	2016-2017	2.902	970	33,43%
Kauno r. sav.	2016-2017	577	145	25,13%
Kazlų Rūdos sav.	2016-2017	101	42	41,58%
Kėdainių r. sav.	2016-2017	361	109	30,19%
Kelmės r. sav.	2016-2017	225	84	37,33%
Klaipėdos m. sav.	2016-2017	1.272	448	35,22%
Klaipėdos r. sav.	2016-2017	246	83	33,74%
Kretingos r. sav.	2016-2017	319	79	24,76%
Kupiškio r. sav.	2016-2017	133	30	22,56%
Lazdijų r. sav.	2016-2017	176	43	24,43%
Marijampolės sav.	2016-2017	587	241	41,06%
Mažeikių r. sav.	2016-2017	416	124	29,81%
Molėtų r. sav.	2016-2017	130	35	26,92%
Neringos sav.	2016-2017	11	3	27,27%
Pagėgių sav.	2016-2017	81	30	37,04%
Pakruojo r. sav.	2016-2017	144	33	22,92%
Palangos m. sav.	2016-2017	106	35	33,02%
Panevėžio m. sav.	2016-2017	1.026	354	34,50%
Panevėžio r. sav.	2016-2017	185	67	36,22%
Pasvalio r. sav.	2016-2017	175	60	34,29%
Plungės r. sav.	2016-2017	286	73	25,52%
Prienų r. sav.	2016-2017	174	45	25,86%
Radviliškio r. sav.	2016-2017	317	88	27,76%
Raseinių r. sav.	2016-2017	262	60	22,90%
Rietavo sav.	2016-2017	66	16	24,24%
Rokiškio r. sav.	2016-2017	267	66	24,72%
Šakių r. sav.	2016-2017	271	89	32,84%
Šalčininkų r. sav.	2016-2017	278	96	34,53%

Šiaulių m. sav.	2016-2017	1.105	354	32,04%
Šiaulių r. sav.	2016-2017	177	48	27,12%
Šilalės r. sav.	2016-2017	291	111	38,14%
Šilutės r. sav.	2016-2017	323	110	34,06%
Širvintų r. sav.	2016-2017	142	59	41,55%
Skuodo r. sav.	2016-2017	142	38	26,76%
Švenčionių r. sav.	2016-2017	198	70	35,35%
Tauragės r. sav.	2016-2017	325	118	36,31%
Telšių r. sav.	2016-2017	319	85	26,65%
Trakų r. sav.	2016-2017	296	128	43,24%
Ukmergės r. sav.	2016-2017	272	74	27,21%
Utenos r. sav.	2016-2017	331	102	30,82%
Varėnos r. sav.	2016-2017	155	31	20,00%
Vilkaviškio r. sav.	2016-2017	356	154	43,26%
Vilniaus m. sav.	2016-2017	4.385	1.353	30,86%
Vilniaus r. sav.	2016-2017	591	177	29,95%
Visagino sav.	2016-2017	101	31	30,69%
Zarasų r. sav.	2016-2017	108	32	29,63%
Suvestinė		23.564	7.545	32,02%

Apibendrinus duomenis, galime pastebėti, kad tiek 10 klasės mokinių, tiek 12 klasės mokinių, toliau netęsiančių mokslo, dalis praėjusiais metais padidėjo, beveik pusėje savivaldybių šie rodikliai buvo aukštesni už šalies vidurkį.

4. Išvados ir rekomendacijos

Remiantis mokinių ugdymo karjerai stebėsenos rezultatais, šiame skyriuje pateikiame išvadas ir rekomendacijas, kaip būtų galima pagerinti šalies mokinių ugdymo karjerai būklę ir patobulinti stebėsenos kokybę. **Kviečiame visus suinteresuotuosius prisidėti prie probleminių klausimų sprendimo ir rekomendacijų įgyvendinimo.**

4.1. Išvados ir rekomendacijos stebėsenos modelio tobulinimui

1. Karjeros specialistų mokyklose trūkumas ir teikiančių UKS informacinės sistemos duomenų teikėjų nuolatinė kaita apsunkina duomenų pateikimą UKSIS. Buvo parengta ir mokykloms išsiųsta atmintinė, mokyklos buvo iš anksto informuojamos apie renkamus ir teikiamus duomenis, prašoma mokyklų administracijų, keičiantis specialistams, perimti jų turimus duomenis, reikalingus UKS informacinei sistemai, priminta apie naujų UKSIS duomenų pildytojų ir tvirtintojų prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką. Taip pat buvo prašoma atsakingų už ugdymą karjerai savivaldybėse asmenų bendradarbiauti informuojant mokyklas. Paskyrus laikotarpį susitvarkyti su pamirštais prisijungimo duomenimis iki duomenų teikimo, buvo mažiau apkraunamas Švietimo informacinių technologijų centras, ir duomenų teikimo laikotarpiu galėjo greičiau spręsti su teikimu kylančius klausimus. Vis tik duomenų teikimo procesas nebuvo pakankamai sklandus. Pagrindines priežastys, dėl kurių mokyklos visai nepateikė ar nepateikė nustatytu laiku duomenų, galima įvardinti tokias:

- a) didelė karjeros specialistų – duomenų teikėjų mokyklose kaita;
- b) vykstanti bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokyklų reforma, kurios metu dalis mokyklų, buvusių UKSIS duomenų teikėjų, tapo kitų mokyklų skyriais arba buvo sujungtos profesinės mokyklos. Dėl to nebeliko dalies duomenų teikėjų (pildytojų ir tvirtintojų), o jų funkcijos niekam nebuvo perduotos, atitinkamai, UKSIS duomenys nepateikti. Atsižvelgiant į bendrojo ugdymo mokyklų reorganizavimą, o taip pat pagal valstybinio profesinio mokymo įstaigų, kuriose Švietimo ir mokslo ministerija įgyvendina savininko (dalininko) teises ir pareigas, veiklos efektyvumo didinimo 2018-2020 m. bendrojo plano projektą, su duomenų teikėjų kaitos problema susidursime ir renkant UKSIS duomenis už 2018-2019 mokslo metus;

- c) naujai paskirti specialistai neturi prieigos prie praėjusių mokslo metų ugdymo karjerai duomenų, nebūna informuoti apie prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką, kitaip tariant – mokyklai paskyrus naują teikėją, jis retai kada būna „įvedamas“ į duomenų teikimo veiklas;
- d) dalis mokyklų atsisako teikti UKSIS duomenis motyvuodamos tuo, kad nevykdo ugdymo karjerai veiklų, todėl, kad negaunamas finansavimas ugdymo karjerai specialistui išlaikyti, o išėjus iš darbo buvusiems duomenų teikėjams, jų niekas nepakeičia;
- e) skirtingas atsakingų už ugdymą karjerai asmenų aktyvumas įvairiose savivaldybėse bendradarbiaujant ir informuojant mokyklas. Yra savivaldybių, kurių atsakingi darbuotojai aktyviai bendradarbiauja, tačiau kai kuriose savivaldybėse joks aktyvumas nestebimas. Manytina, kad dėl šiuo metu vykstančio savivaldybių švietimo centrų reorganizavimo galimi atsakingų asmenų pasikeitimai.

Siūlymas. Iš anksto informuoti mokyklas apie renkamų ir teikiamų duomenų sąrašą, duomenų teikimo laikotarpį, priminti apie naujų UKSIS duomenų pildytojų ir tvirtintojų prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką, nustatyti laikotarpį, kuriuo duomenų teikėjai turėtų kreiptis dėl naujų ar keičiamų prisijungimo duomenų. Atnaujinti atsakingų už ugdymo karjerai veiklas asmenų savivaldybėse kontaktus ir aktyviau įtraukti į aptarnaujamos srities mokymo įstaigų informavimą.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Švietimo informacinių technologijų centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. Iki 2018 m. lapkričio mėn.

2. Remiantis bet kurios kitos srities stebėsenos organizavimo ir vykdymo metodologija ir Projekto metu sukurtu Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio aprašu, stebėsenos procese tikslinga gauti ne tik objektyvius kiekybinius, bet ir subjektyvius kokybinius duomenis iš paslaugų gavėjų ir teikėjų. Todėl būtų tikslinga periodiškai organizuoti karjeros paslaugų teikėjų ir gavėjų apklausas (tyrimus), išgryninti kokybinius ugdymo karjerai rodiklius. Atliekami kokybiniai tyrimai padėtų stebėti karjeros specialistų pasirengimo teikti karjeros paslaugas lygį, mokinių karjeros kompetencijų lygį, karjeros paslaugų gavėjų (mokinių) pasitenkinimo paslaugomis lygį, ugdymo karjerai priemonių ir karjeros paslaugų kokybę.

Siūlymas. Esant švietimo bendruomenės poreikiui, atlikti kokybinius mokinių ugdymo karjerai stebėsenos tyrimus.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos ir kt.

Igyvendinimo laikotarpis. 2018 - 2020 m.

4.2. Išvados ir rekomendacijos ugdymo karjerai kokybės tobulinimui

1. Mokinių kasmet mažėja. 2016-2017 m.m. tiek bendrojo ugdymo mokyklose, tiek profesinio mokymo įstaigose, 17-20 m. jaunimo, siekiančio vidurinio išsilavinimo, mokėsi kiek didesnė dalis nei ankstesniais metais. Niekur nedirbančių ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis Lietuvoje per pastaruosius ketverius metus taip pat mažėjo, tačiau stebimas padidėjimas pastaraisiais metais. Darytina prielaida, kad šių rodiklių reikšmių pokyčiai, įtakojami bendros šalies socialinės ekonominės situacijos ir institucijų bendradarbiavimo sprendžiant švietimo ir jaunimo nedarbo problemas, iš dalies susiję ir su mokinių ugdymu karjerai.

Žvelgiant į mokinių profesinio orientavimo finansavimo kaitą per penkerius mokslo metus nuo 2012-2013 m.m., matomas nuoseklus lėšų, skiriamų vieno mokinio profesiniam orientavimui, mažėjimas tiek bendrojo ugdymo įstaigose, tiek profesinio mokymo įstaigose. Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo lėšos praėjusiais mokslo metais – 1,08 Eur/m, tiek vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui, tiek vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui. UKSIS sistemos pagalba yra sudėtinga tiksliai apskaičiuoti panaudotas profesinio orientavimo lėšas. Vis dar išlieka ta pati problema – mokinio krepšelyje sujungtos lėšos mokinių pažintinei veiklai ir mokinių profesiniam orientavimui (kartais ir neformaliajam švietimui). 2017-08-23 priimtame LR Vyriausybės nutarime nr. 685 „Dėl Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo, profesinio orientavimo lėšos kaip ir anksčiau, neatskiriamos nuo mokinių pažintinei veiklai skiriamų lėšų.

Siūlymas. Raginti mokyklų administracijas aktyviau naudoti profesiniam orientavimui skirtas lėšas. Svarstyti į vieną mokinio krepšelio „eilutę“ sujungtų lėšų mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui išskyrimą į dvi dalis.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2019 m.

2. 528 švietimo įstaigoms praėjusiais mokslo metais teko apie 53,28 karjeros specialistų etatus. Praėjusiais mokslo metais iš 528 švietimo įstaigų daugiau kaip 430-je nebuvo taikomas etatinis darbo apmokėjimas karjeros specialistams. Tik apie 19 įstaigų karjeros specialistai dirbo pilnu etatu (perpus mažiau, nei pernai). Kasmet didėja vienam karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių skaičius. Nuo 2012-2013m.m. vienam karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių skaičius padidėjo nuo 824 mokinių iki 4659 mokinių 2016-2017 m.m., Rodiklis "Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius" daugiau kaip 5,7 karto viršijo siektiną reikšmę. Nepalankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis buvo pagrindinėse mokyklose. Karjeros specialistų etatų nebuvo 21oje savivaldybėje.

LR švietimo įstatyme 2016 04 07 buvo apibrėžta karjeros specialisto sąvoka, taip pat nustatyta, kad iki 2016 m. pabaigos turėjo būti priimti šio įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai dėl karjeros specialistams keliamų išsilavinimo ir (ar) profesinių žinių reikalavimų.

Siūlymas. Įgyvendinant Švietimo įstatymo nuostatas, susijusiais su karjeros specialisto kvalifikacija ir kompetencijomis, patvirtinti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktą/-us apibrėžiantį/-čius šio specialisto kvalifikacinius reikalavimus, profesinės veiklos sritis, funkcijas ir kompetencijas. Apibrėžus su mokinių ugdymu karjerai susijusio specialisto sąvoką ir funkcijas, spręsti darbo apmokėjimo klausimą.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2018-2020 m.

3. Praėjusiais mokslo metais beveik 14 proc. karjeros specialistų turėjo aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu. 26 savivaldybės iš jų neturi nė vieno specialisto, turinčio specializuotą aukštąjį išsilavinimą. 4 iš 10 karjeros specialistų buvo "naujokai" profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje. 2 m. ir mažesnę darbo patirtį turėjo didesnė dalis profesinio mokymo įstaigų karjeros specialistų. Kasmet vis mažėja valandų, kurias karjeros specialistai skiria kvalifikacijos tobulinimui. Šalies rodiklio "Vidutinis karjeros specialisto

kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius” reikšmė buvo 5 kartus mažesnė už Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rekomenduojamą optimalų kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičių mokytojams – 40 ak.val./m. Pagal šias mokytojams nustatytas normas kvalifikaciją tobulino tik dviejų savivaldybių karjeros specialistai. 42 proc. įstaigų karjeros specialistai kvalifikacijos netobulino visai arba nepateikė informacijos.

Siūlymas. Sukurti ugdymo karjerai specialistų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo sistemą, diferencijuojant pagal specialistų poreikius. Didinti karjeros specialistų kvalifikacijos tobulinimo prieinamumą, dalį kvalifikacijos tobulinimo programų perkeltiant į virtualią aplinką.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, pedagogų švietimo centrai, aukštosios mokyklos, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2018-2019 m.

4. Praėjusiais mokslo metais sumažėjo mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų grupėje savo mokykloje: profesinio mokymo įstaigose kiek daugiau nei 3 proc., o bendrojo ugdymo mokyklose net 13 proc. mažiau; gavusių individualių paslaugų savo mokykloje: profesinio mokymo įstaigose sumažėjo 7 proc, bendrojo ugdymo įstaigose sumažėjo 5 proc. Žvelgiant į individualių ir grupinių paslaugų teikimo retrospektyvą, bendrojo ugdymo įstaigose tai yra ryškiausias sumažėjimas per penkerius mokslo metus. Apibendrinus duomenis, susijusius su karjeros paslaugų teikimu mokykloje, galime teigti, kad penktus metus iš eilės šalies mokiniams labiau prieinamos yra karjeros paslaugos grupėje negu individualios karjeros konsultacijos, tačiau abiejų rūšių paslaugų teikimas pastaraisiais mokslo metais sumažėjęs, ypač bendrojo ugdymo mokyklose. Taip pat, didesnė dalis mokinių tobulina savo karjeros kompetencijas už mokyklos ribų negu individualiai konsultuojasi su mokyklos karjeros specialistais, tačiau ir grupinių konsultacijų už mokyklos ribų mokiniai gavo mažiau, nei anksčiau buvusiais laikotarpiais. Daugėjant mokinių, tenkančių karjeros specialistų etatų skaičiui, tikslinga ieškoti būdų ir priemonių reikalingoms mokiniams karjeros konsultacijoms užtikrinti.

Siūlymas. Didinti karjeros paslaugų mokiniams prieinamumą, perkeltiant dalį paslaugų į virtualią aplinką.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos centras ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2018- 2019 m.

Naudota literatūra ir šaltiniai

1. Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelis [interaktyvus]. (2011). Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija [žiūrėta 2016 m. rugsėjo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose.html>.
2. Brazienė R., Mikutavičienė I. Lietuvos jaunimo perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką: švietimo, darbo ir užimtumo politikos aspektas. Viešoji politika ir administravimas. 2013, T.12, Nr.1.
3. Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications [interaktyvus]. Association for Teacher Education in Europe [žiūrėta 2018 m. sausio 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.atee1.org/uploads/EUPolicies/common_eur_principles_en.pdf>.
4. Čiuladienė G. Duomenys ir naudojimas jais: poreikis, kokybė, efektyvumas [interaktyvus]. (2013). Vilnius: Ugdymo plėtotės centras [žiūrėta 2016 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/Ciuladiene_Grazina.pdf>.
5. Young people neither in employment nor in education and training by sex and age (NEET rates) [interaktyvus]. Eurostat [žiūrėta 2018 m. sausio 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/EDAT_LFSE_20>.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 „Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 82-4284).
7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. V-1201 “Dėl Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašo tvirtinimo” (Žin., 2012, Nr. 98-5004).
8. Lietuvos švietimas skaičiais 2016. Bendrasis ugdymas [interaktyvus]. (2016). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/609_e34d39718278eb495bdfee45472e5e7d.pdf
>

9. Rekomendacijos savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rengimui [interaktyvus]. (2011). Vilnius: Higienos institutas, Sveikatos informacijos centras, Epidemiologijos ir biostatistikos skyrius [žiūrėta 2016 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą:
<[http://www.kaunovsb.lt/tl_files/Failai/Stebešana%20\(monitoringas\)/rekomendacijos%20ataskaitoms_12_27.pdf](http://www.kaunovsb.lt/tl_files/Failai/Stebešana%20(monitoringas)/rekomendacijos%20ataskaitoms_12_27.pdf)>.
10. Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio analizė ir įgyvendinimo rekomendacijos [interaktyvus]. (2012). Vilnius: Alna Software, Ernst&Young [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose/stebešanas_modelis.html>.
11. Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio aprašas [interaktyvus]. (2012). Vilnius: Alna Software, Ernst&Young [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose/stebešanas_modelis.html>.
12. Visą gyvenimą trunkančio orientavimo veiklos kryptys: pažangos apžvalga. 2008–2010 m. Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklo darbo ataskaita [interaktyvus]. (2011) [žiūrėta 2016 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/lithuanian/LT_ELGP_N_2008_10_Short_Report.pdf/view>.
13. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro direktoriaus 2015m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. R1-438 patvirtinti “Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių aprašai”.
14. LR Vyriausybės nutarimas 2017 m. rugpjūčio 23 d. Nr. 685 Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimo Nr. 785 „Dėl Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“.